

Verslag concept
Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	7 juni 2021
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskens@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	mw. N.M. van der Waart
Plv. commissiegriffier (ochtend)	:	mw. M. van Boheemen
Commissiegriffier (middag)	:	mw. S. Neeskens
Leden van de commissie:		
50PLUS/PVDO	:	--
CDA	:	mw. D.A.J. Dekker (duo-commissielid) en mw. W. Koning-Hoeve
CU	:	M.C.A. Klein en mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl (duo-commissielid)
DENK	:	S. Koyuncu en E.S.J. Mangal (duo-commissielid)
D66	:	mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein en mw. A.J.C.E. Strens
Fractie Baljeu	:	--
FvD	:	J. Dessing
GroenLinks	:	M.T. Cardol en mw. A. Er
JA21	:	G.H.J. Kohler
PvdA	:	mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
PvdD	:	J.P. Hollebeek, I. Kostic en F.A.S. Zoon
PVV	:	R. van Tiggelen (duo-commissielid)
SP	:	E.M.A. Smaling en mw. J.M.E. de Groot (duo-commissielid)
VVD	:	N.A.L. Roosendaal en B.G.P. de Wit
Gedeputeerden:		C. Loggen (VVD) J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD), E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal (D66)
Afwezig:		--
Notulist (ochtend):		mw. F.E. Bijvoet (Moneypenny BV)
Notulist (middag):		mw. I. Vos (Moneypenny BV)

Agenda0 OCHTENDDEEL

- 0.a Technische briefing werkzaamheden Omgevingsdiensten 45 min. + inloggen/vaststellen quorum (9.00-10.00 uur)
- 1. Opening en mededelingen
- 2. Vaststelling agenda 7 en 21 juni, concept-verslag NLG 19 april , Strategische agenda, lijsten moties en toezeggingen
- 3. Insprekhalffuur
- 4. A-agenda Leefbaarheid, gezondheid en milieu
- 4.a Voordrachten omgevingsdiensten: Jaarstukken en resultaatbestemming 2020, Begrotingswijziging 2021, Kadernota en begroting 2022
 - 4.a.1 Zienswijze begroting 2022 Omgevingsdienst NZKG (A-agenda NLG 07-06-2021)
 - 4.a.2 Zienswijze begroting 2022 Omgevingsdienst IJmond (A-agenda NLG 07-06-2021)
 - 4.a.3 Zienswijze 1ste begrotingswijziging 2021, ontwerpbegroting 2022, Jaarstukken 2020 en resultaatbestemming 2020 van de OD NHN (A-agenda NLG 07-06-2021)
 - 4.a.4 Zienswijze Provinciale Staten op 1ste begrotingswijziging 2021, ontwerpbegroting 2022 en de voorlopige jaarstukken 2020 van de OFGV (A-agenda NLG 07-06-2021)
- 4.b. Voordracht Toepassen Provinciale Coördinatie Regeling project Everest Tata Steel (met uitnodiging van de commissie RWK)
- 5. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
- 5.a Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 1 juni 2021 (B-agenda NLG 07-06-2021)
- 6. Lunch
- 7. ALGEMEEN A-agenda
- 7.a Voordracht jaarstukken 2020 (A-agenda NLG en RWK 7 juni 2021 en EFB en M&B 14 juni 2021)
- 7.b. Voordracht Kaderbrief 2022 (A-agenda NLG en RWK 7 juni 2021 en EFB en M&B 14 juni 2021)
- 8. MIDDAGDEEL
- 9.a A-agenda Recreatie
- 9.b Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen
- 10. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)
- 11. A-agenda Water
 - 11.a Waddenfonds: begroting 2022 en jaarstukken 2020
- 12. Rondvraag gedeputeerde Loggen (Water, WED, CPMR)
- 13. Sluiting
- 14. C-agenda Leefbaarheid, gezondheid en milieu
- 14.a Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu: Ingekomen mail Datacenters Hollands Kroon (C-agenda NLG -leidend- en RWK 07-06-2021 en C-agenda EFB 14-06-2021)
- 14.b Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu: Besluitvorming onze visie op een gezondere leefomgeving IJmond (C-agenda NLG 07-06-2021)
- 14.c Omgevingsdiensten: Onderzoek opdrachtgeverschap omgevingsdiensten (C-agenda NLG 07-06-2021)
- 15. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)
- 15.a Energie/Natuur: Schriftelijke inspraakreactie Milieuplatform Noord (A-agenda RWK 03-06-

- 2021 & 10-06-2021 / C-agenda NLG 07-06-2021)
- 15.b Ganzenbeleid: Afschrift van brief aan gedeputeerde inzake ganzenbeleid (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 15.c Natuur: Collectief agrarisch natuurbeheer 2021 (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 15.d Natuur: Motie groencertificaten M92 (B-agenda NLG 30-08-2021)
 - 15.e Natuur: Provinciaal inpassingsplan Schil Naardermeer (A-agenda NLG 30-08- 2021)
 - 15.f Wonen/Natuur: Gebiedsgerichte ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming (B-agenda RWK 07-06-2021 / C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 15.g Stikstof: Brief Quick Scan stikstofproblematiek en biologische veehouderij (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 15.h Natuur: red Beusebos voor groene Toekomst (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 15.i Antwoorden n.a.v. de discussienotitie van de PvdA Noord-Holland over verdozing (C-agenda RWK & NLG 07-06-2021 en EFB 14-06-2021)
 - 16. C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comité van de Regio's)
 - 16.a Water: Wijziging uitvoeringsregeling subsidie fysieke uitvoeringsprojecten klimaatadaptatie provincie Noord-Holland 2020 (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 16.b Waddengebied: Tussentijdse evaluatie Investeringskader Waddengebied (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 16.c Landbouw: Brandbrief red de Wieringermeer (C-agenda NLG & RWK 07-06- 2021)
 - 17. C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn
 - 17.a Landbouw: Correspondentie geitenhouderij Weesp (C-agenda NLG 07-06- 2021)
 - 17.b Recreatie: Toekomstige samenwerking Plassenschap Loosdrecht (C-agenda 07-06-2021)
 - 17.c dierenwelzijn: Jaarverslag Raad voor Dierenaangelegenheden (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 17.d Recreatie: Vergadering AB Recreatieschap Twiske-Waterland 27 mei 2021 (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 17.e Recreatie: Vergadering AB Groengebied Amstelland 20 mei 2021 (C-agenda 07-06-2021)
 - 17.f Recreatie: Vergadering AB Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer
 - 17.g Recreatie: Vergadering AB van Recreatieschap Spaarnwoude op 20 mei 2021 (C-agenda NLG 07-06-2021)
 - 17.h Wonen / Recreatie: Regionale spelregels transformatie vakantieparken NHN (C-agenda RWK & NLG 07-06-2021)
 - 18. C-agenda Algemeen
 - 18.a Randstedelijke Rekenkamer: Eindrapport Opvolging aanbevelingen 2021 (C-agenda NLG en RWK 7-6 en EFB 14-6)
 - 18.b MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht – editie 49 (C-agenda NLG en RWK 7-6-2021 en EFB en M&B 14-7-2021)

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de commissievergadering NLG om 10.00 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus wordt er digitaal vergaderd.

Mededelingen voorzitter:

- Er een quorum vastgesteld.
- De commissievergadering wordt live uitgezonden en vindt plaats in MS Teams. Dit vraagt enige discipline. De commissieleden wordt verzocht om hun geluid voortdurend op "mute" te zetten, tenzij zij het woord hebben.
- Voor onderhavige commissievergadering wordt gebruikgemaakt van de spreektijdenregeling naar Amsterdams model "*mond open is tijd lopen*" (zie bijlage). Na een experiment heeft het Presidium op 12 april jl. besloten dat alle commissies deze spreektijdenregeling in ieder geval tot aan het zomerreces hanteren. Op basis hiervan krijgt zowel iedere fractie als GS twee minuten extra spreektijd toebedeeld, naast de reguliere spreektijd op basis van de door PS vastgestelde spreektijdregeling. Deze twee minuten zijn reeds verwerkt in de regeling die bij de agendastukken is gevoegd.
- De totale spreektijd voor onderhavige commissievergadering is vastgesteld op 6,5 vergaderuren.
- In tegenstelling tot de commissievergadering van 19 april jl. loopt de spreektijdenregeling heden en op 21 juni a.s. niet bij de rondvragen en evenmin bij de beantwoording daarvan. Deze werkwijze wordt uitgetoetst ten behoeve van de evaluatie die binnenkort zal volgen.
- Voor agendapunt 4.b (Voordracht Toepassen Provinciale Coördinatie Regeling project Everest Tata Steel) is vanwege het CO₂-klimaataspect ook de commissie RWK uitgenodigd.
- Op woensdagavond 23 juni a.s. vindt een expertmeeting plaats over bedrijfsopvolging en het aantrekken van jong talent in de agrarische sector. De voorzitter geeft hiertoe het woord aan de heer De Wit (VVD), die tezamen met mevrouw Kapitein (D66) de organisatie voor zijn rekening neemt.

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat de commissieleden eerdaags een formele uitnodiging zullen ontvangen. Mede namens mevrouw Kapitein (D66) zou hij graag op voorhand twee vragen voorleggen:

- Zijn er op basis van de uitnodiging die volgt wellicht vooraf al vragen of discussiepunten die de organisatie kan meenemen in de voorbereiding van de paneldiscussie, die aan het einde van de expertmeeting zal plaatsvinden?
- Zouden de commissieleden de uitnodiging binnen hun eigen relevante netwerk willen verspreiden, opdat andere belangstellenden de expertmeeting als toehoorder kunnen volgen. Overigens kunnen enkel de commissieleden actief deelnemen aan de meeting.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat 23 juni niet zo gelegen komt, gelet op de drukte in deze periode. Heeft de heer De Wit de indruk dat er voldoende deelnemers aanwezig zullen zijn?

De **voorzitter** geeft aan dat twee fracties inderdaad kenbaar hebben gemaakt dat zij moeite hebben met de geplande datum. Zij vraagt om vooral gebruik te maken van de oproep van de heer De Wit (VVD) om vooraf input te leveren. Voorts is er de mogelijkheid om de

expertmeeting achteraf terug te kijken. Gezien het feit dat ook na de zomer een drukke periode volgt, is er de voorkeur aan gegeven om de meeting op 23 juni a.s. toch doorgang te laten vinden.

- Op 28 juni en 5 juli a.s. vinden de PS-vergaderingen plaats.
- Vanuit de commissie is de behoefte geuit voor een collegetour "*Gebiedsgerichte aanpak stikstof*." De commissieleden kunnen ermee instemmen dat hiertoe een datum na het zomerreces zal worden ingepland.
- Maandag 23 augustus a.s. staat een werkbezoek gepland vanuit de terreinbeherende organisaties (TBO's). De TBO-directeuren heten de commissieleden alsdan van harte welkom voor een middag in de natuur teneinde met elkaar van gedachten te wisselen over de waarde van de natuur en de wijze waarop deze in Noord-Holland kan worden verzilverd. Het programma volgt deze week. Na het zomerreces zal veel aandacht zijn voor werkbezoeken. De Agendacommissie zal de werkbezoeken agenderen, met aandacht voor urgentie en een eventuele verdeling over de commissies.
- Op maandag 30 augustus a.s. vindt de eerste commissievergadering NLG na het zomerreces plaats. Hieraan voorafgaand wordt in het kader van de portefeuille Leefbaarheid, gezondheid en milieu van gedeputeerde Olthof een technische briefing (TB) Gezonde leefomgeving georganiseerd. De RIVM-rapportage over stofdepositie en de Jaarlijkse Voortgangsrapportage Tata Steel zullen als B-stukken worden geagendeerd.
- Er zijn geen aanmeldingen van sprekers ontvangen.
- Er zijn twee rondvragen aangemeld.
 - Er is één aanmelding ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal:
 - Een vraag van het CDA en de SP over de geitenhouderij in Weesp.
 - Er is één aanmelding ontvangen voor de portefeuille van gedeputeerde Rommel:
 - Een vraag van het CDA over faunaschade.De voorzitter merkt op dat laatstgenoemde rondvraag geagendeerd is voor de commissievergadering NLG op 21 juni a.s.
- Er zijn geen afmeldingen c.q. berichten van verhindering ontvangen.

Er zijn geen mededelingen van Gedeputeerde Staten of commissieleden.

2. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

- Vanwege de vele te behandelen onderwerpen in de commissie NLG is er op 21 juni a.s. een extra vergadermoment toegevoegd.
- Heden, 7 juni, staan de A-stukken (voordrachten) alsmede het vast terugkerende B-agendapunt VTH-taken op de agenda.
De voorzitter stelt voor om de agendapunten 4.a.1 t/m 4.a.4 (voordrachten Omgevingsdiensten) gevoegd te behandelen. De commissieleden stemmen hiermee in.
- Op donderdag 17 juni is een uitloopmogelijkheid gepland. De voorzitter voorziet echter dat alle voordrachten tijdens onderhavige vergadering kunnen worden afgehandeld en verzoekt hiertoe ook de commissieleden om hun medewerking.
- Voor de commissievergadering NLG op maandag 21 juni a.s. staan de B-stukken geagendeerd.

- De agenda's van de commissievergaderingen van respectievelijk 7 juni en 21 juni worden vastgesteld met inachtneming van het navolgende verzoek.

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) verzoekt of haar rondvraag inzake faunaschade, mede gelet op de actualiteit daarvan, alsnog vandaag aan de orde kan komen.

De **voorzitter** antwoordt dat gedeputeerde Rommel de beantwoording voor 21 juni a.s. heeft voorbereid. In de pauze wordt bekeken of er wellicht alsnog gehoor kan worden gegeven aan de oproep van mevrouw Koning–Hoeve (CDA).

- Zoals reeds per mail aangekondigd, is er ten behoeve van de commissievergadering NLG op 21 juni a.s. verzocht om twee agendapunten van de C–agenda naar de B–agenda te halen:
 - Agenderingsverzoek van de VVD, SP en Partij van de Arbeid om het FNV Tata Steel plan Groen Staal (huidig agendapunt 15.e) te bespreken.
 - Agenderingsverzoek van mevrouw Hoogendoorn (CU) om de brief LTO Ganzenbeleid (huidige agendapunt 16.a) te bespreken.

De commissie stemt in met beide agenderingsverzoeken, in de wetenschap dat daarmee het BOT–overleg, de technische briefing en het vervolg van de commissievergadering op 21 juni a.s. één uur eerder zullen aanvangen, te weten om 10.30 uur, en de vergaderdag een halfuur later zal eindigen.

- Het verslag van de commissievergadering NLG d.d. 19 april jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- De strategische agenda, moties– en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.

3. **Inspreekhalfuur**

Er hebben zich voor het inspreekhalfuur geen sprekers aangemeld.

4. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
- 4.a Voordrachten omgevingsdiensten: Jaarstukken en resultaatbestemming 2020, Begrotingswijziging 2021, Kadernota en begroting 2022
- 4.a.1 Zienswijze begroting 2022 Omgevingsdienst NZKG (A-agenda NLG 07-06-2021)
- 4.a.2 Zienswijze begroting 2022 Omgevingsdienst IJmond (A-agenda NLG 07-06-2021)
- 4.a.3 Zienswijze 1ste begrotingswijziging 2021, ontwerpbegroting 2022, Jaarstukken 2020 en resultaatbestemming 2020 van de OD NHN (A-agenda NLG 07-06-2021)
- 4.a.4 Zienswijze Provinciale Staten op 1ste begrotingswijziging 2021, ontwerpbegroting 2022 en de voorlopige jaarstukken 2020 van de OFGV (A-agenda NLG 07-06-2021)

Bovenstaande agendapunten worden gevoegd behandeld. De Omgevingsdienst NZKG (4.a.1) en de OD IJmond (4.a.2) vallen binnen de portefeuille van de heer Olthof en de OD NHN (4.a.3) en de OD Flevoland en Gooi- en Vechtstreek (4.a.4) vallen binnen de portefeuille van gedeputeerde Stigter.

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) heeft een bijdrage met betrekking tot de OD NZKG en de OD IJmond. De taken van de Omgevingsdiensten (OD's) zijn van grote maatschappelijke waarde en zullen de komende tijd alleen maar complexer worden. Mevrouw Gonggrijp wijst in dit kader op het Schone Lucht Akkoord, de energietransitie, de ambities rond circulaire economie, de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. Om van de spanning tussen de woningbouwopgave en de benodigde milieuruimte voor de verduurzaming van industrie nog maar te zwijgen. Voor al deze opgaven is het functioneren van de OD's cruciaal. De opgaven vragen om schaarse expertise teneinde de taken goed te kunnen uitvoeren. Overigens ligt het voor de hand dat de uitkomsten van de commissie-Van Aartsen ook gevolgen zullen hebben.

Gedeputeerde Staten (GS) verzoeken Provinciale Staten (PS) geen zienswijze in te dienen. Kunnen GS echter de toezegging doen dat er na een periode van financiële rust vanuit de provincie voldoende middelen aan de OD's ter beschikking worden gesteld om met voldoende menskracht de maatschappelijke opgave in het belang van de inwoners te kunnen uitvoeren?

Voorts verzoekt D66 of de OD's richting 2022 zouden willen reflecteren op de VTH-taken rond Water teneinde deze vervolgens ook in de begroting te borgen.

Mevrouw Gonggrijp is zo vrij om even vooruit te kijken naar het rapport *Bron van bescherming*, dat in augustus aan bod zal komen. D66 zou graag zien dat de OD bij deze bespreking aanwezig is om de nodige vragen te beantwoorden.

Statenlid **Kostic** (PvdD) sluit zich aan bij de mooie woorden van D66. De Partij voor de Dieren maakt zich grote zorgen over de capaciteiten van de OD's. Alle onderzoeken bevestigen deze zorgen. De gemeenten krijgen binnenkort meer verantwoordelijkheden in de bescherming van dieren, natuur en milieu, maar tegelijkertijd krijgen zij te maken met grote bezuinigingen. De provincie zou daar als hoeder van grensoverstijgende algemene belangen alerter op moeten zijn. De toon vanuit de provincie is echter vooral dat er "*maar geroeid moet worden met de riemen die er nu zijn*". Deze

toon moet wat de Partij voor de Dieren betreft anders.

De PvdD wil voorlopig alleen bij de OD NZKG en OD NHN een zienswijze indienen.

De zienswijze van de PvdD aangaande de OD Noordzeekanaalgebied is enigszins in lijn met hetgeen mevrouw Gonggrijp (D66) noemde, namelijk om voor 30 augustus te reflecteren op de bevindingen in het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over de provinciale bescherming van drinkwatergebieden en de mogelijke verbeteringen in de VTH-taken, en daarnaast inzichtelijk te maken wat de eventuele financiële gevolgen daarvan zouden kunnen zijn. Dat kan dan op 30 augustus meteen worden meegenomen in de commissiebespreking van het rapport. De Partij voor de Dieren is graag bereid om richting de PS-vergaderingen met de Griffie en andere partijen de technische details nader uit te werken alsmede de wijze waarop het precies geformuleerd kan worden. Statenlid Kostic heeft hiertoe reeds een opzet naar de Griffie en enkele andere partijen gestuurd. Vanzelfsprekend kan het er uiteindelijk iets anders uitzien; wellicht in de vorm van een motie.

Statenlid Kostic geeft aan dat de OD NZKG de navolgende drie zaken constateert:

- De komende jaren wordt een toename van complexe aanvragen en toezichtdossiers verwacht;
- Er zijn verschillende grote opgaven, waaronder gezondheid en de Omgevingswet, die opschaling van expertise vergen.
- Gezien deze opgaven en het tekort aan opgeleide mensen, worden extra kosten verwacht voor opleidingen en afrondende projecten.

De Partij voor de Dieren heeft derhalve de navolgende vragen aan GS:

- Zijn GS en de commissie het met haar eens dat niet soberheid an sich, maar transparantie en kwaliteit van de VTH-taken voorop moeten staan, omdat een goede bescherming van de leefomgeving van levensbelang is?
- Zijn GS bereid om te verkennen of en, zo ja, hoeveel geld er nodig is voor onder andere transparantie en opschaling van expertise?
- De bijdrage van de provincie Noord-Holland aan de OD NZKG voor 2022 wordt €17,8 miljoen (versus €18,2 miljoen in begroting 2021), onder andere door de wettelijke wijzigingen. Dit laat ruimte voor de provincie om het verschil in te zetten voor de versterking van VTH-taken van de OD. Zijn GS bereid om die mogelijkheden te onderzoeken?

In het verlengde daarvan merkt Statenlid Kostic op dat er een terugbetaling van inrichtingskosten – te weten een resterend bedrag van ruim €143.000 – door de founding fathers aan de OD wordt gesuggereerd. Kan de provincie haar gedeelte inzetten om de capaciteit van de OD te versterken?

Wat betreft de OD Noord-Holland Noord (OD NHN) verwacht Statenlid Kostic dat de Omgevingswet een grote uitdaging wordt. Het is derhalve goed dat GS in hun voorzet van de zienswijze namens PS de OD laten reflecteren op de Omgevingswet. De Partij voor de Dieren vindt het echter jammer dat daarmee vooral de nadruk wordt gelegd op de mogelijk lagere bijdrage van de provincie wat betreft milieutaken, terwijl het overduidelijk is dat die wet meer capaciteit van de OD's zal vragen. Kunnen GS de zin met de verwijzing naar een lagere bijdrage van de provincie schrappen – deze voegt immers niets toe aan de al voorliggende vragen van de OD en sorteert alleen maar voor op het antwoord – óf toevoegen dat er ook rekening mee wordt gehouden dat een goede uitvoering van

de VTH-taken in het kader van de Omgevingswet extra kosten, ook voor de provincie, met zich zou kunnen meebrengen?

Zoals meerdere onderzoeken en meerdere OD's hebben aangegeven, moet er geïnvesteerd worden in een versterking en uitbreiding van de expertise. Er zijn problemen als gevolg van te weinig geschikt personeel. Daarom is het extra belangrijk om te investeren in trainees. Tijdens de technische briefing van hedenochtend is gesproken over een incidentele financiering van het traineeprogramma. De gemeenten hebben die helaas afgewezen. De Partij voor de Dieren heeft de gedeputeerde reeds gewaarschuwd en geadviseerd om er als provincie royaal in te zijn en meer te begroten. Het totaal benodigde bedrag tot 2025 is €196.000 per jaar. In tegenstelling tot de hetgeen in de beantwoording van de technische beantwoording wordt gesuggereerd, betreft dit een periode van vier jaar (i.p.v. vijf jaar). De afspraak was dat de provincie jaarlijks €73.000 van dit bedrag zou betalen. De PvdD stelt voor om de provincie het jaarlijkse gat van €123.000 (gedurende vier jaar) te laten opvullen, opdat de OD goed voorbereid is op de komende uitdagingen. Het betreffende geld zou bijvoorbeeld kunnen komen van het geld dat de provincie terugkrijgt van de OD's als gevolg van een verschuiving aan taken. Kunnen GS hierin wat meer meedenken?

De **voorzitter** deelt mede dat er sprake is van enkele technische problemen, zodat wordt overgegaan tot een korte schorsing.

Schorsing van 10.25 tot 10.34 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en merkt op dat het thans technisch helaas niet mogelijk is gebleken om de spreektijden in beeld te brengen. Deze worden echter wel bijgehouden en in de chat weergegeven. Voorts wordt op een later moment getracht ze alsnog in beeld te krijgen.

De voorzitter geeft het woord aan de commissieleden voor het vervolg van de eerste termijn.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat de duur van de TB werkzaamheden OD's, waarvoor overigens de gebruikelijke 45 minuten was gereserveerd, haars inziens te kort was. Slechts een klein aantal punten kon worden aangestipt. Mevrouw Jellema heeft de diverse geluiden van de OD's beluisterd. Met eenzelfde of soms zelfs minder groot budget moet een toegenomen aantal taken worden verricht. Vervolgens blijft het boven de markt hangen wat er met elkaar aan wordt gedaan. Mevrouw Jellema sluit zich derhalve aan bij de vragen van Statenlid Kostic (PvdD) en is benieuwd naar de reactie van de beide gedeputeerden.

Tijdens de technische briefing heeft mevrouw Jellema de bodemtaken onder de aandacht gebracht. De heer Pannekeet (directeur OD IJmond) gaf aan dat de gemeenten al zoveel taken hebben, zoals het sociaal domein of de jeugdzorg, en dusdanig krap in hun budgetten zitten, dat zij misschien wel gaan marchanderen met hun uitgaven aan VTH-taken. Mevrouw Jellema verwacht dat dit dilemma bij alle OD's speelt en zou daar graag een reactie van GS op horen. Zal de warme overdracht, die er vanuit de OD's ongetwijfeld zal komen, ook warm ontvangen worden door de gemeenten? Dit vraagstuk baart mevrouw Jellema grote zorgen.

De zienswijze die de Partij voor de Dieren oppert, acht mevrouw Jellema sympathiek. Hierop hoort zij eveneens graag een reactie van GS. Men moet zich echter wel blijven realiseren dat de

waterkwaliteit een uitkomst betreft aan een uiteinde van een lijn. Deze wordt beïnvloed door stikstof, CO₂, gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten. In de stukken staat letterlijk dat de OD's moeten wachten totdat er vanuit Den Haag een fatsoenlijk stikstofbeleid komt. Die noodzakelijkheid van controle zal er altijd zijn, maar het is een tergende sisyfusbeweging. Er wordt in de provincie natuurlijk wel gebiedsgericht op ingezet, maar er blijft iets boven de markt hangen doordat er wordt gewacht op het landelijke beleid. En het Rijk wacht op zijn beurt op Europees beleid. Dat schiet niet op. Hierover maakt mevrouw Jellema zich veel zorgen. Een reactie van beide gedeputeerden zou zij zeer waarderen. Voorts zou zij gedeputeerde Stigter willen meegeven om er ook in het IPO weer eens wat meer druk op te zetten.

Tot slot uit mevrouw Jellema nog enkele complimenten. De Kadernota van de OD IJmond was zeer lezenswaardig en heel toegankelijk. In de TB stelde de heer Leerink (PvdA) vragen over de vindbaarheid van de OD's. Voor een overheidsorgaan is dit natuurlijk wel een vereiste. Mevrouw Jellema is blij dat de vindbaarheid van de OD al enigszins is toegenomen, maar hoopt dat deze in de toekomst nog verder zal verbeteren.

Alvorens de **voorzitter** het woord geeft aan mevrouw Koning–Hoeve, deelt zij mede dat gedeputeerde Rommel de rondvraag inzake faunaschade alsnog tijdens onderhavige vergadering zal beantwoorden. Het agendapunt zal aan het slot van deze vergadering worden behandeld.

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde Rommel voor haar bereidheid om de rondvraag alsnog in deze vergadering te beantwoorden.

In eerste instantie gaat zij in op de OD NZKG. Het CDA beluistert veel zorgen over de vraag of er voldoende personele capaciteit op kwalitatief hoog niveau aanwezig is en blijft. In de technische briefing is reeds uitleg gegeven over de wijze waarop hiermee wordt omgegaan. Door de wijziging van het bodemtakenpakket en inzicht in de nieuwe bouwtaken is voorts ruim €500.000 aan lagere opbrengsten opgenomen, oplopend naar €1,1 miljoen in 2024. Als gevolg hiervan moeten ook de lasten vanaf 2022 worden verlaagd. Hoe is de visie van de gedeputeerde op de inspanningen van de OD om voldoende personeel in huis te halen en te houden, en op de financiële ruimte daarvoor? Is een en ander goed in balans of moet er toch nog wat gebeuren? Het CDA verneemt daar graag een reactie op.

Voorts heeft mevrouw Koning–Hoeve een vraag over de financiële gevolgen van het uitstel van de invoering van de Omgevingswet. Heeft het uitstel inderdaad effect op de begrotingen van de OD's en hoe gaan GS daarop inspelen? Zoals het zich nu laat aanzien, zou de provincie eerder extra bijdragen moeten betalen voor de uitvoering van de Omgevingswet. Hoe is die verhouding en hoe gaat dat eruitzien? Het CDA verneemt hierop graag een toelichting van GS.

Mevrouw **Er** (GL) herhaalt een drietal punten van haar collega–woordvoerders:

- GroenLinks maakt zich zorgen over het personeelstekort en het tekort aan kennis. Mevrouw wijst op de opmerking van de OD NHN dat er dit jaar geen traineeships zullen plaatsvinden.
- Daarnaast sluit mevrouw Er aan bij de vraag van de Partij voor de Dieren over het meenemen van de bevindingen van de Randstedelijke Rekenkamer over drinkwater.
- Tot slot sluit mevrouw Er zich aan bij de vraag van mevrouw Jellema (PvdA) over stikstof.

De heer **Mangal** (DENK) sluit zich grotendeels aan bij de woorden van de commissieleden die hem zijn voorgegaan. Tijdens de technische briefing heeft de heer Mangal een vraag gesteld over de IT-kwaliteit van de medewerkers. Als voorbeeld noemde hij Waternet. Het antwoord luidde dat de OD's niet over Waternet gaan, maar wel over de waterkwaliteit. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar, mede gelet op het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer?

De OD's houden voorts toezicht op bruggen, sluizen en gemalen. Momenteel is een technisch probleem aan de orde met het 3G-netwerk, dat volgend jaar wordt uitgefaseerd. De heer Mangal verwacht dat Waternet niet de enige instantie zal zijn die daar hinder van zal ondervinden. Ook andere gemalen die buiten Waternet vallen, zullen daarmee te kampen hebben. Hebben de OD's voldoende capaciteit en geld om dit soort problemen op te lossen of in ieder geval te controleren?

De heer **Smaling** (SP) geeft aan dat zijn fractie niet voornemens is een zienswijze in te dienen. De SP stemt derhalve in met de voordracht. De heer Smaling refereert echter wel aan de interessante bijdrage van Statenlid Kostic (PvdD) en wacht met belangstelling de reactie hierop van de gedeputeerde af.

De technische briefing van hedenochtend, waarbij de medewerkers van de OD zelf aan het woord kwamen, was volgens de heer Smaling nuttig en gaf een goed beeld van de diversiteit aan taken. Tegelijkertijd gaan er al enige tijd geluiden op dat het financieel en qua arbeidsmarkt knelt. Dit verbaast de heer Smaling enigszins, omdat er al jarenlang landelijk sprake zou van een techniekpact waarbij verschillende ministeries sturen op bètakennis. Bètakennis is weliswaar een breed terrein, maar het is wel merkwaardig dat er nog maar zo weinig hbo-opleidingen in milieukunde worden aangeboden. In hoeverre is het mogelijk om met een mbo4-opleiding op het betreffende niveau te werken en zijn universitair geschoolde toxicologen of juristen nodig om de OD's op te krikken naar het benodigde niveau?

Tegen deze achtergrond hiervan speelt ook het rapport-Van Aartsen. De heer Smaling las dat het huidige demissionaire kabinet dit zou willen doorschuiven naar een volgend kabinet, wat enigszins begrijpelijk is. De conclusies van de commissie-Van Aartsen zijn echter stevig. Deze laten zien dat er grote onderlinge verschillen zijn tussen de OD's wat betreft de capaciteit, het niveau van handhaving e.d. Er is bijvoorbeeld ook sprake van weinig expertise en weinig resultaat op het bestrijden van mobiele milieucriminaliteit, en de relatie met het strafrecht baart zorgen. Tijdens de technische briefing werd ook gewezen op (de betrokkenheid bij) ondermijning. Het is een heel breed terrein, dat snel raakt aan strafrechtelijke kwesties. Is het wenselijk om dit allemaal aan de OD's te laten? De heer Smaling is bang, mede gelet op het dossier Tata, dat de OD's op basis van dit rapport het risico lopen te worden vermalen tussen de provincie, de bedrijven en de ILT op landelijk niveau. Het is nodig om een tot een robuuste organisatie te komen. Preluderen GS daar al op of wachten zij tot het moment dat een nieuw kabinet de aanbevelingen gaat uitwerken?

De **voorzitter** merkt op dat het rapport van de commissie-Van Aartsen besproken zal worden tijdens de commissievergadering NLG op 21 juni a.s. Statenlid Kostic (PvdD) stelt hiertoe een notitie op. De voorzitter verzoekt de gedeputeerden derhalve om de beantwoording van de vragen die specifiek betrekking hebben op het rapport te bewaren tot 21 juni a.s.

De voorzitter bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en gaat over tot een korte

schorsing.

Schorsing van 10.46 tot 10.51 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering. Gedeputeerden Loggen (VVD), Stigter (GL) en Olthof (PvdA) zijn aanwezig voor de beantwoording. De voorzitter geeft als eerste het woord aan gedeputeerde Loggen, als zijnde portefeuillehouder Water.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Onder anderen Statenlid Kostic (PvdD) heeft aandacht gevraagd voor het Randstedelijke Rekenkamerrapport. De heer Loggen schetst kort de procedure. De Randstedelijke Rekenkamer verzorgt binnenkort een technische briefing voor de commissie NLG. Het rapport wordt gezonden aan de Staten, die ertoe kunnen besluiten om het te agenderen en met elkaar te bespreken. Het zou derhalve niet hoeven te worden meegenomen in een zienswijze; de provincie kan het gesprek zelfstandig voeren. Over een aantal signaleringen in het rapport, waaronder over de capaciteitsvragen, voeren GS het gesprek met de OD. Een en ander komt ook allemaal terug in de commissie.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt de gedeputeerde voor zijn beantwoording van de vragen. D66 heeft heel specifiek aandacht gevraagd voor dit onderwerp. Kan gedeputeerde toezeggen dat als het wordt behandeld, dat er dan binnen het budget voldoende ruimte is om de taken op te pakken? Het zou immers jammer zijn als er een majeure opgave rond water ligt en dat de provincie de begrotingen heeft vastgesteld, maar dat er weer een wijziging moet plaatsvinden. Kan gedeputeerde daar iets over toezeggen?

Gedeputeerde **Loggen** is zeer genegen dat te doen, maar daarmee zou hij dan wel in de bevoegdheid van PS treden, wat hem niet verstandig lijkt. PS vormen uiteindelijk het kaderstellend orgaan met budgetrecht. Gedeputeerde is wel bereid om het in kaart te brengen. Hij schetst kort de geschiedenis. Bij het overdragen van de taken aan de OD heeft de provincie destijds al een schouw genomen om te bezien welke extra taken er overgaan. Daar zijn ook de bijbehorende middelen voor gegeven. Gedeputeerde was derhalve enigszins verbaasd over de aanbevelingen in het rapport. Om die reden wordt het gesprek aangegaan. Als een dergelijk signaal ook van de directie van de OD komt, dan zal met elkaar bekeken worden wat er nodig is en welke budgetten daaruit voortvloeien. Gedeputeerde komt er in dat geval bij de Statenleden op terug.

Statenlid **Kostic** (PvdD) is het met gedeputeerde Loggen eens dat PS nu aan zet zijn en een zienswijze kunnen indienen. Het zou haars inziens echter handig zijn om de OD te vragen hoeveel budget deze nodig denkt te hebben en om te reflecteren op de aanbevelingen die in het rapport worden gedaan. Er kan dan tijdens de commissievergadering van 30 augustus a.s. over worden gesproken. Het is nu aan PS. GS mogen daar een mening over hebben, maar welke bezwaren zien zij in deze werkwijze? Waarom zou het juridisch niet mogelijk zijn?

Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat hij het principe "*u vraagt, wij draaien*" iets te gemakkelijk vindt. Hij wil weten of de directie van de OD het signaal ook onderschrijft. Om daar nu al gelijk op in te spelen, zonder een goede inhoudelijke onderbouwing te hebben gewisseld via de aanwezige

kanalen, vindt gedeputeerde iets te gemakkelijk. Hij kan het de Staten dan ook niet aanbevelen.

Statenlid **Kostic** (PvdD) merkt op dat PS enkel maar de informatie van de OD willen hebben, zoals de heer Loggen zelf voorstelt, teneinde er op 30 augustus a.s. verder over te kunnen spreken.

Gedeputeerde **Loggen** vervolgt zijn betoog. Hij meent dat de heer Mangal (DENK) wellicht een correcte signalering heeft gedaan ten aanzien van Waternet. Waternet is een uitvoeringsorganisatie van de gemeente Amsterdam en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), die hun uitvoerende taken hierin hebben ondergebracht. Het betreft een zelfstandige organisatie waarmee de provincie geen bemoeienis heeft.

De gemalen en sluizen vallen onder de waterschappen. In Noord-Holland betreft dit hoofdzakelijk Hollands Noorderkwartier, een klein stukje Rijnland en een klein stukje AGV. Gedeputeerde acht het goed om het signaal dat de heer Mangal afgeeft, aan de orde te stellen in zijn bila's met de dijkgraven.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording en geeft aansluitend het woord aan gedeputeerde Olthof.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof bedankt de Statenleden voor hun reacties. Hij begrijpt hun zorgen over de uitvoering van de VTH-taken, wat betreft de kwantiteit, de bezetting en de kwaliteit. Ook binnen de besturen van de OD's en binnen GS is het onderwerp van gesprek. Gedeputeerde zou echter voorzichtig willen zijn met het dichtlopen van gaten, omdat de provincie thans middenin een ontwikkeling zit. De Omgevingswet moet immers worden ingevoerd. Het Rijk moet nog afspraken maken met de VNG over de financiële consequenties hiervan. Hoe wordt een en ander gedekt? Ook de commissie-Van Aartsen zegt daar iets over. Daar wordt nu niet op ingegaan, maar dat komt later terug. De provincie draagt misschien minder af aan de Omgevingsdienst, maar dat zal op een hoger niveau, binnen de algemene uitkering, verrekend worden. De VNG en de gemeenten zullen er derhalve wat middelen bij krijgen om de taken uit te voeren en de provincie zal daarvoor wat gekort worden (omdat zij voornoemde taken niet langer zal uitvoeren). Er vindt derhalve nog een verrekening plaats.

Voorts wijst gedeputeerde erop dat het Gemeenschappelijke Regelingen betreffen, waarin de provincie soms een groter en soms een kleiner aandeel heeft. Op het moment dat gemeenten bepaalde taken niet willen uitvoeren, moet de provincie ervoor waken dat ze niet op de stoel van de gemeente gaat zitten en zegt: "*Dan betalen wij het wel.*" Gedeputeerde Olthof kan de Statenleden in ieder geval toezeggen dat de provincie heel goed bekijkt wat er uiteindelijk nodig is voor de inzet, wat het kost en welke kwaliteit daarvoor nodig is. Vervolgens zal zij daarnaar handelen. Een mooi voorbeeld betreft de extra €2,8 miljoen die de provincie voor Tata beschikbaar heeft gesteld, omdat zij meent dat daar een intensivering van de VTH-taken moet plaatsvinden. Hierover is men in gesprek binnen de besturen van de Omgevingsdiensten. Daar vindt ook de besluitvorming plaats. Zowel gedeputeerde Olthof als gedeputeerde Stigter zullen hun inbreng leveren wat betreft de kwaliteit en hun zorgen hierover uitspreken. Voorts zullen zij er bij de gemeenten op aandringen om hun verantwoordelijkheid te blijven nemen voor de taken die er liggen.

Anderzijds zit gedeputeerde Olthof in het IPO aan tafel met de staatssecretaris over onder meer de woon- en bodemtaken en de financiële verantwoordelijkheid van het Rijk in dezen. Uiteindelijk is het Rijk stelselverantwoordelijk en zal het de juiste en voldoende financiële middelen beschikbaar moeten stellen om de huidige taken en nieuwe taken die voortvloeien uit de Omgevingswet goed te blijven uitvoeren.

Gedeputeerde beaamt dat er een verandering merkbaar is. De maatschappelijke druk neemt toe. Voorts neem het aantal WOB-onderzoeken toe. Veel goed gekwalificeerde medewerkers houden zich hiermee bezig. Gedeputeerde Olthof meent dat er op een later tijdstip gesproken zal moeten worden over de wijze waarop hiermee dient te worden omgegaan en hoe de juiste taken uitgevoerd kunnen blijven worden. Dus het gesprek over de noodzaak en de druk wordt absoluut gevoerd. Daarnaast doet de Omgevingsdienst het maximale om voldoende kennis binnen te halen. Daarnaast wordt er volop gekeken naar samenwerkingen met andere omgevingsdiensten. Kortom, ingeval de kennis (nog) niet in huis is, wordt er samengewerkt met andere partijen.

Financieel gezien pakt de provincie haar verantwoordelijkheid. Ze moet echter voorkomen dat ze op de stoel van de gemeenten gaat zitten als daar uiteindelijk de keuze wordt gemaakt om iets niet te doen. Door het Rijk zal er uiteindelijk een verrekening gaan plaatsvinden in het kader van de Omgevingswet: omdat de bodemtaken van de provincie naar de gemeenten overgaan, krijgen de gemeenten er wat geld bij en gaat er bij de provincie wat geld af.

Ook op het stikstofdossier zijn er veel ontwikkelingen. GS onderschrijven de waarschuwing dat er snel landelijke duidelijkheid moet komen over de keuzes die op dit terrein gemaakt gaan worden. Een demissionair kabinet werkt in dezen helaas vertragend. In het IPO en verschillende andere gremia met het Rijk wordt het onderwerp echter steeds geagendeerd teneinde er zo snel mogelijk duidelijkheid over te krijgen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) refereert aan hetgeen gedeputeerde Olthof zei over de wijze waarop de provincie invloed kan uitoefenen via het IPO en de gemeenten, ingeval deze andere keuzes maken. Wat zouden het IPO en de VNG hierin nog kunnen betekenen? De provincie staat aan het eind van de lijn en heeft steeds maar weer te dealen met de implicaties van beleid dat niet of vertraagd tot stand komt. Hoe kan de provincie de druk op de ketel houden? Hebben gedeputeerde Olthof en gedeputeerde Stigter hier ideeën over?

De **voorzitter** geeft als eerste gedeputeerde Olthof de gelegenheid om te reageren. Gedeputeerde Stigter kan de vraag aansluitend in diens beantwoording meenemen en vanuit zijn perspectief aanvullen.

Gedeputeerde **Olthof** merkt in antwoord op de vraag van mevrouw Jellema (PvdA) op dat hij samen met de VNG aan tafel zit wat betreft verschillende onderwerpen, zoals de bodemtaken en de gevaarlijke stoffen die bij afvalbedrijven vandaan komen en in het oppervlaktewater terecht komen. De gezamenlijke inspanning is om daar zo snel mogelijk duidelijkheid over te krijgen en beleid op te maken. Hierin wordt samen opgetrokken, ook wat betreft de financiële consequenties. Er is derhalve sprake van één lijn. Dat neemt niet weg dat individuele gemeenten uiteindelijk een eigenstandige bevoegdheid hebben, niet zozeer over de basistaken maar wel over de aanvullende taken, en eigenstandig kunnen besluiten wat zij al dan niet bij de Omgevingsdiensten

onderbrengen. Als een gemeente er vervolgens toe besluit om een bepaalde taak niet uit te voeren, is het volgens gedeputeerde Olthof niet de bedoeling dat de provincie het dan maar oppakt en betaalt. Dat zou een ingewikkelde figuur worden en zelfs een uitnodiging zijn voor gemeenten om bepaalde taken af te wijzen, vanuit de veronderstelling dat de provincie het dan wel oppakt. Gedeputeerde zou dat geen goede ontwikkeling vinden. De verantwoordelijkheid ligt uiteindelijk ook bij het Rijk c.q. de staatssecretaris om ervoor te zorgen dat het basistakenpakket uniform is. De oproep van de commissie–Van Aartsen is om ook eens te bekijken welke taken er al dan niet verplicht zijn.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording en geeft het woord aan gedeputeerde Stigter.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):

Uit zowel de TB Werkzaamheden OD's als de vragen van de heer Smaling (SP) blijkt dat er een groot tekort is aan milieukundigen. Gedeputeerde Stigter is zelf van huis uit milieukundige. Hij verwacht derhalve dat er na zijn periode als gedeputeerde een mooie taak voor hem zal zijn weggelegd, aangezien er genoeg werk te doen op is dat terrein.

Aanvullend op hetgeen gedeputeerde Olthof reeds aangaf, zal gedeputeerde Stigter specifiek ingaan op de vragen van Statenlid Kostic (PvdD) over de OD NHN. Haar eerste verzoek was om een zinsnede te schrappen waarin een verwijzing staat naar de lagere bijdrage van de provincie. GS hebben de OD NHN gevraagd om de financiële gevolgen van de inwerkingtreding van de Omgevingswet inzichtelijk te maken. Gedeputeerde is er op voorhand geen voorstander van om de zin weg te halen, omdat onmiskenbaar is dat als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet in ieder geval de bodemtaken wegvallen bij de provincie en deze worden overgeheveld naar de gemeenten. Daarvoor in de plaats komt er niets bij. Dat wordt met de betreffende zin bedoeld.

De Omgevingsdienst wordt voor de uitvoering van diens taken vanuit het Provinciefonds gefinancierd. Zodra de OD de taken niet langer uitvoert, wordt deze logischerwijs gekort. Gedeputeerde Stigter acht het niet passend om het dan maar voor de gemeenten te gaan financieren. Zoals eerder in de vorige commissievergadering aangegeven, maakt hij zich echter wel zorgen over de lange termijn rondom de OD's. Om die reden is het belangrijk om met elkaar, dus ook met de gemeenten en het Rijk, het gesprek aan te gaan over de financiering. Dit raakt ook aan hetgeen de commissie–Van Aartsen op dit punt adviseert. Dat debat wordt op een later moment gevoerd.

De provincie was een voorstander van traineeships binnen de OD NHN. Voor de in de Kadernota gevraagde incidentele financiering van trainees was in de Algemene Bestuursvergadering van 10 maart jl. echter geen meerderheid. Mede naar aanleiding van deze besluitvorming is samen met de gemeenten een traject gestart rondom het eigenaarschap van de Omgevingsdiensten. Wat betekent het eigenaarschap, ook ten aanzien van de langetermijntonwikkeling van de OD's? Thans wordt getracht om dat bij de provincie en gemeenten in kaart te brengen en daar het gesprek over aan te gaan binnen het Dagelijks Bestuur (DB) en Algemeen Bestuur (AB), juist ook om dit soort vraagstukken te beantwoorden. Op het moment dat een meerderheid van de leden van de Gemeenschappelijke Regeling er echter voor kiest om zo'n traineeship niet te starten, vindt

gedeputeerde het niet gepast dat de provincie dat gat vervolgens gaat dichten. Daarmee maakt zij het immers voor zowel de gemeenten als het Rijk heel makkelijk om continu terug te treden. Het is goed dat in de commissie van 9 juni, waarin wordt gesproken over de begroting van het IPO en de AV-voorbereiding ook de vraag wordt meegenomen wat de provinciale agenda op dit vlak is. Gedeputeerden Stigter en Olthof vinden dit vraagstuk heel belangrijk en zullen het continu in IPO-verband agenderen, opdat het wordt opgepakt richting de overige bestuurlijke partners.

Mevrouw Koning-Hoeve (CDA) vroeg beide gedeputeerden naar de effecten van de Omgevingswet. Gedeputeerde Stigter heeft de indruk dat deze vraag reeds beantwoord is door gedeputeerde Olthof, die een insteek van de provincie voorstelde voor alle OD's, ook voor de OD NHN en de OFGV.

De **voorzitter** constateert dat alle vragen beantwoord zijn en dat er geen behoefte is aan een tweede termijn. Op 21 juni a.s. zal in het verlengde van het onderwerp Omgevingsdiensten het rapport van de commissie-Van Aartsen worden besproken. Voorafgaand aan de betreffende commissievergadering NLG verzorgt de Randstedelijke Rekenkamer een technische briefing.

De voorzitter concludeert dat de zienswijze begroting OD NZKG en de zienswijze begroting OD NHN als besprekstuk voor de PS-vergadering worden geagendeerd voor, en dat de zienswijze OD IJmond en de zienswijze OFGV als hamerstuk zullen worden doorgeleid.

4.b. Voordracht Toepassen Provinciale Coördinatie Regeling project Everest Tata Steel (met uitnodiging van de commissie RWK)

De **voorzitter** geeft aan dat het primair een vergunningenregeling betreft voor een Brzo-inrichting (Besluit risico's en zware ongevallen). Voorts zit er echter heel duidelijk een CO₂- en klimaatdoel in. Om die reden is ook de commissie RWK (Ruimte, Wonen en Klimaat) bij de behandeling van onderhavig agendapunt uitgenodigd.

Aan Provinciale Staten wordt voorgesteld om de Provinciale Coördinatie-regeling (PCR) van toepassing te verklaren op het project Everest van Tata Steel. Dit ten behoeve van een gecoördineerde vergunningenprocedure. Met Everest wordt CO₂ afgevangen en zogenoemde blauwe waterstof geproduceerd. De PCR is van invloed op de vergunningenprocedure, niet op de inhoud van de vergunning. Voor het verlenen van de vergunning gelden bij toepassing van de PCR nog steeds dezelfde inhoudelijke eisen en een toetsing aan de geldende wet- en regelgeving.

De voordracht toepassing PCR, inclusief het ontwerpbesluit, zal met elkaar en gedeputeerde worden besproken. Voorts zullen de commissieleden aan PS adviseren of het stuk als hamerstuk dan wel als besprekspunt naar de PS-vergadering van 28 juni a.s. dient te worden doorgeleid. Het advies wordt vergezeld door het verslag van de commissievergadering.

De voorzitter geeft het woord aan de commissieleden (één woordvoerder per fractie) voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Statenlid **Kostic** (PvdD) merkt op dat er heel plotseling een voorstel van GS ligt, dat rechtstreeks uit de pen van Tata lijkt te komen. Ongeveer alles wat Tata in diens brief aan het college vraagt, wordt overgenomen. Onderhavig voorstel gaat niet direct om de goedkeuring van het project Everest, maar wijkt af van een zorgvuldig proces en duwt iedereen één doodlopende weg in, waardoor straks niet langer gekeerd kan worden. Met miljarden worden problemen wederom doorgeschoven naar volgende generaties. GS zeggen onder meer letterlijk: "*Met dit voorstel kan sneller worden gestart met het afvangen van CO₂.*" GS maken dus indirect al een inhoudelijke keuze en geven een waardeoordeel. Dat wekt geen objectieve indruk richting alternatieve plannen. GS willen een haalbaarheidsstudie naar de FNV-plannen. Wie gaat die uitvoeren en wanneer moet die klaar zijn? Worden daarin ook de maatschappelijke baten meegenomen, ook voor de toekomstige generaties, en vergeleken met die van de Everestplannen? Is er eigenlijk een onafhankelijke studie uitgevoerd naar het Everestproject en andere alternatieven, zodat die straks vergeleken kunnen worden? Kortom, er moeten belangrijke keuzes worden gemaakt en de Partij voor de Dieren acht het onverstandig om daarin overhaast te handelen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) staat in principe positief tegenover de vraag van Tata om toepassing van de PCR voor het project Everest, dat leidt tot een reductie van 5 miljoen ton CO₂ per jaar. Daarmee kan Tata Steel een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de provinciale klimaatdoelstellingen en van de landelijke doelstellingen die zijn neergelegd in het Klimaatakkoord. Dat neemt niet weg dat er ook andere plannen en opties meegenomen kunnen worden. Bij de ingekomen stukken zit ook een alternatief plan van FNV Metaal voor de reductie van CO₂. Het CDA zou graag van de gedeputeerde vernemen of dit plan van de FNV ook wordt meegenomen in het verdere proces. Tata zegt in zijn brief bij de aanvraag dat het openstaat voor andere onderzoeken naar CO₂-reductiemogelijkheden en andere opties. Hoe wordt dit in het proces meegenomen? En hoe staan GS tegenover het plan van de FNV? Mevrouw Koning-Hoeve hoort hierop graag een reactie.

De **voorzitter** merkt volledigheidshalve op dat ook het plan van de FNV op 21 juni a.s. zal worden besproken.

De heer **Klein** (CU) wijst op de enorme klus om de industrie in 2050 CO₂-neutraal te laten zijn. Fabrieken staan er vaak tientallen jaren en het is niet mogelijk om industriële projecten zomaar te veranderen. Juist om die reden moet de provincie er hard aan werken, want zowel voor het klimaat als de geloofwaardigheid van het klimaatbeleid is het essentieel dat ook de industrie de transitie inzet.

De ChristenUnie is daarom een groot voorstander van het in gang zetten van processen die leiden tot een verlaging van de CO₂-uitstoot. Het project Everest draag hieraan bij. Het is goed om met een PCR het vergunningsproces te stroomlijnen en te versnellen. De ChristenUnie kan daarom instemmen met het toepassen van een PCR. Toch is daarmee wat de ChristenUnie betreft nog niet alles gezegd. Hoewel de provincie met deze PCR nog geen keuze maakt voor een bepaalde technologie, zet zij daarmee wel de eerste stap in een bepaalde richting. De ChristenUnie vraagt zich derhalve af hoe voorkomen kan worden dat er met de inzet op CO₂-afvang en -opslag op het verkeerde paard wordt gewed. Er is immers sprake van een alternatieve manier om staal te maken, waarbij nauwelijks CO₂ vrijkomt. De heer Klein doelt hiermee op het plan van de werkgroep Zeester, waar ook de FNV zich achter heeft geschaard.

De ChristenUnie vraagt GS derhalve in hoeverre de stappen die nu al worden gezet, van invloed zijn op de haalbaarheid van alternatieven. Kan er in de IJmond een rendabel CO₂-netwerk met opslag en hergebruik worden gerealiseerd wanneer Everest niet van de grond zou komen? En komt er een haalbaarheidsstudie naar het Zeester-alternatief? In de voordracht staat dat er nog een afwegingsmoment kán plaatsvinden. De ChristenUnie zou graag zien dat het afwegingsmoment daadwerkelijk gáát plaatsvinden. Kan gedeputeerde dit toezeggen?

Mevrouw Er (GL) wijst erop dat men te maken heeft met een klimaatcrisis, die hoofdzakelijk veroorzaakt wordt door de uitstoot van CO₂. Tata is een van de grootste vervuilers van ons land en staat voor een grote verduurzamingsopgave. Het is daarom goed te zien dat het staalbedrijf bezig is met oplossingen om zijn CO₂-uitstoot te verminderen. Project Everest, waarbij CO₂ wordt afgevangen en in lege gasvelden op de Noordzee wordt opgeslagen, stemt GroenLinks echter niet vrolijk. Het is geen duurzame oplossing en neemt de oorzaak van het probleem niet weg. Het opslaan van CO₂ draagt evenmin bij aan de energietransitie naar duurzame energie. Verschillende natuurorganisaties benadrukken dit ook in hun brief van 1 juni jl. aan het ministerie van EZK. Daarin benoemen zij een goed alternatief dat kosteneffectiever, klimaatvriendelijker en ook omgevingsvriendelijker is. De werkgroep Zeester heeft het afgelopen jaar namelijk gewerkt aan de alternatieve routes van DRI en EAF. Deze technologieën, die wereldwijd al vaker zijn toegepast, worden gezien als dé stap naar klimaatneutrale staalproductie. Tata Steel heeft zelf ook aangegeven dat het op lange termijn wil overstappen op de technieken van DRI en EAF. GroenLinks pleit er daarom voor dat het staalbedrijf kiest voor toepassing van deze alternatieven in plaats van de geplande route van afvangen en opslaan. Is gedeputeerde het met de ChristenUnie eens dat deze technologieën de voorkeur verdienen? Het afvangen en opslaan van CO₂ is energie-intensief en leidt volgens natuurorganisaties tot een structurele toename van de stikstofemissie. Kan de gedeputeerde aangeven of de plannen met betrekking tot project Everest überhaupt realistisch zijn, gezien de toename van stikstofemissie en de huidige stikstofcrisis in ons land?

Mevrouw Er benadrukt dat ondanks het feit dat GroenLinks een groot voorstander is van klimaatneutrale staalproductie en dat zij de voorkeur geeft aan alternatieve routes van DRI en EAF, zij CO₂ toch liever in de grond dan in de lucht ziet. Op dit moment heeft de provincie niet de luxe om nieuwe technologieën uit te sluiten. GroenLinks stelt wel een aantal harde voorwaarden aan CO₂-opslag. Investerings in CO₂-opslag moeten niet ten koste gaan van investeringen in duurzame energie en energiebesparing. Bovendien moet de vervuiler betalen. Er moet dus geen belastinggeld naar CO₂-opslag als er alternatieven zijn. CO₂ mag alleen opgeslagen worden als de veiligheid van mens en milieu gegarandeerd kan worden.

De heer **Dessing** (FvD) complimenteert mevrouw Er (GL) voor haar bijdrage en kritische noot bij de CO₂-kwestie. Ook Forum voor Democratie plaatst kritische kanttekeningen bij de technische kant van onderhavig verhaal. Los van het feit dat Forum voor Democratie de opslag van CO₂ überhaupt een onnodige exercitie vindt en, zoals bekend, tegen het Klimaatakkoord is, kost het produceren van blauwe waterstof, dat ook onderdeel is van het verhaal, energie en extra CO₂. Kortom, er wordt meer CO₂ geproduceerd om die CO₂ vervolgens weer met heel veel geld en moeite af te vangen.

Maar waar zijn die blauwe waterstof en CO₂-opslag eigenlijk voor bedoeld? Is het niet een verborgen agenda om het produceren van synthetische kerosine in de toekomst mogelijk te maken,

waarbij een heel dure brandstof ontstaat tegen heel hoge kosten en veel energiegebruik, wat eigenlijk alle milieuvoorwaarden tenietdoet? Het produceren van blauwe waterstof kost immers extra energie doordat er wind op zee moet worden gebruikt. Daarnaast moet het transporteren van de blauwe waterstof via het gasleidingennet. FvD ziet daar liever gas doorheen stromen dan waterstof.

Wat Forum voor Democratie ook verontrust, is het feit dat de PCR gebruikt wordt als een sterk middel om het proces te versnellen. Forum voor Democratie heeft daar grote bezwaren tegen. De beroepsmiddelen om tegen dit voorstel van Everest in te gaan, maken het er voor de burgers in de omgeving niet makkelijker op. Je moet haast een rechtenstudie hebben afgerond om het zogenaamde "*gestroomlijnde procesbezwaar*" te kunnen volgen. Die drempel vindt Forum niet terecht. Burgers hebben immers recht op een toegankelijke bezwaarprocedure. De PCR werpt hier een onterechte drempel op.

Daarnaast legt het hele vergunningenstelsel om dit verhaal mogelijk te maken, extra druk op de toch al zwaarbelaste OD en leidt het tot extra kosten. Al met al zijn er voor Forum voldoende punten om tegen dit plan te zijn. In hoeverre is het opslaan van CO₂ en het produceren van blauwe waterstof inderdaad een verborgen agenda voor het produceren van synthetische kerosine?

De heer **Leerink** (PvdA) geeft aan dat zijn fractie van mening is dat CO₂ beter in de grond opgeslagen kan worden dan in de lucht. Echter, ook de Partij van de Arbeid is van mening dat er meer moet gebeuren rond Tata als het gaat om de CO₂-uitstoot. Al meerdere partijen hebben aangegeven dat er in eerste instantie moet worden nagedacht over en moet worden gekeken naar de haalbaarheidsstudie met betrekking tot het FNV-plan Zeester. Dit heeft eveneens de voorkeur van de Partij van de Arbeid. Het FNV-plan gaat immers niet alleen over CO₂-reductie, maar zou ook een aanzienlijke gezondheidswinst voor de omgeving tot gevolg kunnen hebben. Dat is minstens even belangrijk. Kortom, de Partij van de Arbeid zou heel graag zien dat met volle vaart bekeken wordt hoe het plan verder kan worden gebracht en hoe de haalbaarheidsstudie zo snel mogelijk kan worden uitgevoerd. Op 21 juni wordt hier nader over gesproken. De heer Leerink sluit zich aan bij de vragen die hierover reeds door andere fracties zijn gesteld.

Voorts sluit de heer Leerink aan bij de opmerking van de heer Klein (CU). Ook wat de PvdA betreft is het niet zozeer dat er een afwegingsmoment gemaakt zou kunnen worden, maar dat er een afwegingsmoment gemaakt zou móeten worden in dit traject, waarbij de voorkeur van de PvdA inmiddels helder is. De heer Leerink geeft aan dat zijn fractie an sich wel kan instemmen met het procedurele voorstel. Het gaat nog niet over de inhoud, maar ook daar heeft de PvdA nog wel wat over te zeggen. GroenLinks nam er al een voorschot op. Het moge duidelijk zijn dat wat de PvdA betreft dit echt *second best* is (en wellicht niet eens second). Kortom, het lijkt goed om het als vangnet te hebben. Stel dat al die haalbaarheidsonderzoeken op niets uitlopen, dan sluit de heer Leerink zich aan bij de conclusie van GroenLinks: dan liever onder strenge voorwaarden in de grond dan in de lucht. Maar zover is het nog lang niet. De heer Leerink hoopt dadelijk iets meer te horen van het college over het traject en het afwegingsmoment

De heer **Smaling** (SP) houdt het kort, aangezien er al veel nuttigs is gezegd. De SP is geneigd om het voorstel te steunen omdat het een procedureel voorstel betreft. De heer Dessing (FvD) heeft er echter meerdere zinnige kanttekeningen bij geplaatst. De heer Smaling wacht derhalve graag eerst

de reactie van GS af, alvorens de SP haar definitieve standpunt bepaalt.

Verder speelt ook wat door anderen en in het bijzonder mevrouw Er (GL) is gezegd, namelijk dat het hier gaat over een klassieke "end of pipe"-oplossing die lange tijd niet wenselijk werd geacht, maar nu toch boven is komen drijven. De heer Smaling vraagt zich derhalve af hoe het kostenplaatje van CCS zich verhoudt met het alternatieve voorstel van de werkgroep Zeester? De heer Smaling begrijpt dat je niet eindeloos kunt blijven wachten en dat er ook enige doorzetting verlangd wordt, maar we moeten niet voor A kiezen als B echt een heel goed en bruikbaar alternatief is. Hij ziet derhalve uit naar de discussie op 21 juni en de stemming over deze voordracht. Alsdan kan een afgewogen besluit genomen worden.

De heer **Roosendaal** (VVD) deelt het optimisme van de heer Smaling (SP) niet. Hij verwacht niet dat de commissie op 21 juni a.s. al tot een afgewogen oordeel kan komen. De VVD steunt het voorstel overigens wel procedureel gezien. Het is prima om daarmee door te gaan.

De heer Roosendaal vindt het ook een ongelooflijk moedige stap om meer dan 25% van de opgave op het gebied van CO₂-reductie voor de industrie in Nederland op deze manier op te lossen. De VVD deelt de zorgen die ook door andere fracties zijn uitgesproken. Deze oplossing is geen eindoplossing, maar gaat wel heel veel geld kosten. Dat gaat wellicht ten koste van de definitieve oplossing. Dat vraagstuk zal de commissie echt goed moeten begrijpen. Het is immers niet mogelijk om het geld twee keer uit te geven voor hetzelfde doel. Als de tussenoplossing akkoord wordt bevonden, zal de uiteindelijke oplossing op de lange baan worden geschoven en veel langer duren dan gehoopt.

De VVD is met de andere fracties van mening dat het ongelooflijk mooi zou zijn als juist de waterstoftransitie versneld kan worden, mede gelet op de gezondheidswaarde die het met zich meebrengt. De heer Roosendaal is zeer benieuwd naar de beantwoording van Gedeputeerde Staten.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) wijst op de uitspraak van Socrates dat onwetendheid de bron van alle kwaad is. Het project Everest is voornemens 500 miljoen ton CO₂ in de grond te stoppen. De atmosfeer met een massa van 3 miljoen gigaton zou daarvan onder de indruk moeten geraken. De totale uitstoot van de menselijke activiteit slaat nog geen deuk in een pakje boter. Dat wordt bevestigd door zowel de waarnemingen als de berekeningen. Dat feit wordt in deze anti-CO₂-hysterie simpelweg genegeerd. Als achtergrond heeft de heer Van Tiggelen een grafiek in beeld gebracht, gebaseerd op metingen die sinds 1958 door de National Oceanic and Atmospheric Administration zijn verricht. Het CO₂-gehalte stijgt via een zigzaglijn door seizoensinvloeden, omdat het noordelijk halfrond nu eenmaal meer landoppervlak heeft dan het zuidelijk halfrond. Enige invloed van de vele duizenden miljarden die inmiddels aan klimaatbeleid zijn uitgegeven, is in de grafiek niet terug te vinden. Enig effect van het feit dat de mens in de afgelopen decennia de uitstoot heeft weten te verdrievoudigen, is in de grafiek niet terug te vinden. Enig effect van de lockdown als gevolg van de coronacrisis, 7% minder uitstoot, is niet terug te vinden in de waarnemingen. Die waarnemingen zijn een bevestiging van de berekeningen zoals gedaan door professor Murry Salby en dr. Ed Berry. Het is gewoon een uitkomst van een rekensom. Er is geen sprake van invloed van betekenis van de mensheid op het CO₂-gehalte van de atmosfeer, los van het natuurkundige feit dat de planeet er niet mee kan worden opgewarmd. De heer Van Tiggelen heeft uitgerekend hoe lang de natuur erover doet om 5 miljoen ton CO₂ uit te stoten, te weten iets minder dan drieënhalve minuut. Dat zijn zijns inziens de feiten.

Er zijn ook geologen die naast directe metingen ook gebruikmaken van proxymetingen. Zij kijken wat verder terug in de tijd. Wat heeft de natuur de afgelopen 540 miljoen jaar nou gedaan? CO₂ van de lucht in de grond gestopt; 94% om precies te zijn. Er is nog maar 6% CO₂ over. Waar is die CO₂ gebleven? Die zit in bruinkool, steenkool, calciumcarbonaat et cetera. De mens gaat die wedstrijd niet winnen van de natuur. CO₂ gaat pas een probleem worden op het moment dat de dalende trend doorzet. Dan groeit er straks geen plantje meer op deze planeet. Hebben de mensen die bizarre kreten slagen als "*beter in de grond dan in de lucht*" nooit van fotosynthese gehoord? De heer Van Tiggelen vindt het een heel bizar gesprek met foute aannames, gebaseerd op leugens. Hierdoor trekt men zijns inziens heel verkeerde conclusies. De heer Van Tiggelen heeft echter geen idee hoe massahysterie bestreden kan worden.

Men moet gewoon met die waanzin stoppen. De PVV vindt het stuitend dat wordt gesteld dat Everest van levensbelang is voor de economische levensvatbaarheid van Tata Steel, omdat het bedrijf anders op termijn een steeds hogere CO₂-heffing moet afdragen. Men moet met die hele CO₂-flauwekul stoppen. Men zou moeten kijken naar de feiten, metingen, waarnemingen en geologische geschiedenis van de aarde en wat minder moeten luisteren naar gesubsidieerde activisten, die als zij hun zin niet krijgen naar de rechter stappen en alsnog hun gelijk krijgen. Door wie wordt dit land nu eigenlijk geregeerd? De PVV heeft er begrip voor dat sommige wetenschappers de politiek omschrijven als "*alfahel*". De heer Van Tiggelen moet toegeven dat hij eveneens tot die groep behoort.

De heer **Smaling** (SP) is altijd gefascineerd door de inbreng van de heer Van Tiggelen (PVV), die met zijn cijfermateriaal goed beslagen ten ijs komt. De heer Smaling heeft de grafiek van de NOAA op de achtergrond in beeld gezien. Hij wijst echter ook op de lange periode van zichtbare en tastbare veranderingen in het aardse systeem, variërend van smeltend poolijs en een Noordelijke Ijszee die niet langer befrist tot een overdaad aan stormen in gebieden waar dat niet gebruikelijk is. Men kan de frequentie en de langetermijnontwikkeling van dat soort zichtbare en tastbare verschijnselen toch niet ontkennen? De heer Smaling heeft er bewondering voor dat de heer Van Tiggelen zijn punt zo stellig onderbouwt met wetenschappelijke gegevens, maar waar wringt de schoen?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) antwoordt dat de schoen wringt bij de propaganda en de klimaatleugens die de heer Smaling zojuist noemde. De polen smelten niet; de ijsmassa neemt toe. Dat wordt keurig bijgehouden door het Danish Meteorological Institute (DMI) op Groenland. Er is sprake van een record aan ijsaan groei. De ijsmassa op de Zuidpool neemt evenmin af, maar neemt juist toe, met de groeten van NASA. Mensen laten zich door de media voorliegen. De grootste leugenfabriek is de NPO, met een budget van €900 miljoen. Daar gaan de partijen met hun bescheiden fractiebudgetten het niet van winnen. De heer Van Tiggelen roept op om te kijken naar de feiten. Er wordt gezegd dat het slecht zou gaan met de ijsberen. Dat is niet waar; er is sprake van een ijsberenplaag. Op de Zuidpool zou het een paar graden warmer zijn geworden. Ijs smelt echter niet bij een temperatuur van -47°C. Daarvoor hoeft men geen wetenschapper te zijn. Er wordt ontzettend veel onzin verkocht. Er is ook geen sprake van meer extreem weer. Het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) geeft dit ook aan. Het IPCC heeft in het Third Assessment Report, pagina 771 aangegeven dat langetermijnvoorspellingen over het klimaat niet mogelijk zijn.

De heer Van Tiggelen beaamt dat hij goed beslagen ten ijs komt. De PVV heeft er een hekel aan als op basis van leugens enorme bedragen worden uitgegeven die de Noord-Hollandse bewoner uiteindelijk mag ophoesten. Subsidies komen niet uit Den Haag. Den Haag heeft geen geld, maar enkel een paar honderd miljard euro aan schulden. Uiteindelijk komt deze aantoonbare waanzin uit de portemonnee van de belastingbetaler. De heer Van Tiggelen daagt eenieder uit om aan te tonen dat het geen waanzin is. Er staan overigens diverse beloningen tegenover als men de menselijke invloed op het klimaat kan aantonen. Deze beloningen worden echter tot nu toe nog door niemand geclaimd.

De heer **Klein** (CU) waardeert de inhoudelijke bijdrage van de heer Van Tiggelen (PVV). Tegelijkertijd maak hij zich ook enige zorgen. De heer Klein gaat niet mee in het gebruik van de betiteling "leugens". Hoe is het mogelijk dat de hele wereld ervan overtuigd is dat klimaatverandering een groot probleem is, dat het IPCC dat ook concludeert, maar dat de heer Van Tiggelen (PVV) meent dat een aantal mensen anders beweren en daarom extrapoleert dat het allemaal niet klopt? Hoe kan het dat de heer Van Tiggelen zo'n ander perspectief op de wereld heeft dan de overgrote meerderheid van de mensen?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) antwoordt dat je sommige mensen altijd in de maling kunt nemen, dat je soms iedereen in de maling kunt nemen, maar dat je niet altijd iedereen in de maling kan nemen. De heer Van Tiggelen behoort tot die laatste categorie mensen.

De heer **Mangal** (DENK) refereert aan de opmerking van de heer Van Tiggelen (PVV) over de metingen door NASA. Hij vraagt zich af of de heer Van Tiggelen wel de juiste planeet heeft gecheckt. Er is weliswaar sprake van een groei van de polar caps, maar dat betreft Mars en heel andere planeten. Als de heer Mangal zoekt naar gegevens van NASA over de aarde, ziet hij echter een filmpje waarop wel degelijk zichtbaar is dat het noorden van de polar caps flink afneemt.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) antwoordt dat hij de juiste planeet te pakken heeft. Aan de westzijde van de Zuidpool is sprake van een afname van ijs. De toename van de ijsmassa aan de oostzijde, het Vostok-gedeelte, is echter groter dan de afname aan de andere zijde. De Noordpool was 6.000 jaar geleden al ijsvrij. Het poolijs wordt netjes bijgehouden. Het fluctueert. Het recordjaar was 1979. Dat is ook het jaar waar klimaatalarmisten heel graag beginnen met hun grafiek. Daarvoor was een periode van global cooling (1945-1975). Als zee-ijs smelt, reageert de zeespiegel daar niet op. Dat is gewoon basale natuurkunde. De heer Van Tiggelen verwacht echter niet dat er veel natuurkundigen zitting hebben in de commissie.

De **voorzitter** sluit dit op voorhand niet uit, aangezien de commissie uit een zeer gevarieerd gezelschap bestaat.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) is verheugd dat het voor eenieder in Nederland mogelijk is om zijn of haar eigen mening te verkondigen. Zij acht het belangrijk te benadrukken dat er volgens D66 in de IJmond plek is voor een duurzame staalfabriek. De fractie ziet zeker de noodzaak om iets te doen aan CO₂-reductie. D66 steunt het procedurele voorstel, maar benadrukt, mede refererend aan de inbreng van de heer Klein (CU) en mevrouw Er (GL), dat CO₂-opslag geen eindstation is. Het betreft een tussenoplossing die D66 voor

nu wel wil accepteren. Mevrouw Gonggrijp roept de gedeputeerde echter op om Tata Steel er blijvend op te wijzen dat er echt naar andere methodes gezocht moet worden om de ambitie van een duurzame staalfabriek dichterbij te halen. Zij is derhalve heel benieuwd naar de beantwoording van de gedeputeerde op dit punt.

Het is de heer **Mangal** (DENK) op dit moment onduidelijk wat de status van het stuk is. Wanneer is de beslissing genomen om CO₂ in de grond te stoppen? Door wie is die beslissing genomen en wanneer is deze langs PS geweest? De heer Mangal komt de term "*grondwater*" slechts één keer in het stuk tegen. Er wordt dan gesproken over "*onttrekken*" en "*lozen*". Waarom wordt er niet helder ingegaan op het effect hiervan op het grondwater? DENK snapt dat er een klimaatopgave ligt en zoekt mee naar oplossingen. Alle kleine beetjes helpen, maar het mag niet ten koste gaan van de volksgezondheid. Waar zijn de bijbehorende rapporten over de effecten van het onttrekken van grondwater in de omgeving voor de bouwopgave? Waar is het rapport van de waterschappen hierover? Hoe is dit van invloed op het drinkwater? De heer Mangal mist een heleboel informatie om zomaar "*ja*" te zeggen tegen het rapport.

Voorts steunt de heer Mangal de heer Leerink (PvdA), die hij heel juist aangeeft dat Tata Steel niet alleen voor CO₂-vervuiling zorgt.

De **voorzitter** gaat over tot een korte schorsing, waarna gedeputeerde Olthof (PvdA) en gedeputeerde Stigter (GL) de vragen in eerste termijn zullen beantwoorden.

Schorsing van 11.42 tot 11.47 uur

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft als eerste het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof merkt op dat het een ingewikkelde discussie betreft. Waar gaat de provincie wel en niet over? Het keuzebevoegd gezag over CO₂-opslag in de zeebodem is het Rijk. GS kunnen alle vragen die daarmee samenhangen derhalve niet beantwoorden. Dat is niet aan de provincie. Vinden GS er dan niets van? Jawel, de provincie is vanzelfsprekend continu in gesprek met het Rijk en met Tata. Er is contact met de vakbond en met andere milieuorganisaties. GS proberen zo breed mogelijk met iedereen in gesprek te blijven.

Gedeputeerde Olthof luistert altijd met veel bewondering naar de bijdrage van de heer Van Tiggelen. Hij geeft daar geen oordeel over, aangezien hij met heel veel vragen zit. Ook de Statenleden hebben deze vragen, bijvoorbeeld over CCS (Carbon dioxide Capture and Storage), DRI en de vlamboogovens die een mogelijk alternatief vormen. GS vinden het vooral belangrijk dat Tata uiteindelijk die duurzame groene fabriek zal worden, het liefst zo snel mogelijk. Enerzijds willen zij daarmee het belang van het milieu zo goed mogelijk bevorderen, door middel van het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Anderzijds beogen zij daarmee een gezondheidswinst te boeken. Daar heeft de omgeving immers elke dag mee te maken. De provincie heeft echter de plicht om ook te kijken naar betere alternatieven en deze te onderzoeken. Dat is ook de reden voor de oproep om het haalbaarheidsonderzoek te ondersteunen. Gedeputeerde Stigter zal daar wellicht nog nader op ingaan.

Onderhavig agendapunt betreft alleen het procesvoorstel om de Provinciale Coördinatie-regeling toe te passen. Overigens is er nog steeds de mogelijkheid tot bezwaar, maar de weg naar de rechter komt te vervallen. Op het moment dat de commissie nu echter niet akkoord gaat, wordt de kans op CCS een stuk kleiner en komt de realisatie van Everest onder druk te staan. Op dat moment wordt een alternatief afgesloten, terwijl de provincie de ogen juist moeten openhouden voor alternatieven. Er zijn nog heel veel vragen over alle alternatieven. Er zijn vragen over CCS, maar er zijn net zo goed over DRI. Wetenschappers uit Delft stelden onlangs nog de vraag of DRI op korte termijn wel realiseerbaar is en of het de gewenste winst oplevert? Vanuit het Tata-dossier en de VTH-taken vindt gedeputeerde Olthof het in ieder geval belangrijk om de alternatieven serieus te bekijken. Hij hoopt ook dat de provincie in staat zal zijn om straks een goede afweging te maken op basis van de feiten en een goed en gedegen onderzoek. Er bestaan nog weleens wat misverstanden: CO₂ zelf doet niet zoveel met de gezondheid. Uiteindelijk hoop je wel dat door innovatie bijeffecten optreden die uiteindelijk ook gezondheidswinst opleveren. Er zullen echter meer stappen met elkaar moeten worden gezet om uiteindelijk te komen tot de groene gezonde fabriek waarmee iedereen gelukkig kan zijn. De PCR is sec bekeken een procesvoorstel. Het gegunde traject zal gewoon beoordeeld worden op basis van alle eisen die eraan vastzitten. Daarin zullen ook de vragen die hier zijn gesteld aan de orde komen. Wat betekent deze vergunningaanvraag uiteindelijk? Uiteindelijk is het aan het bevoegd gezag, oftewel het Rijk, om te besluiten of CCS er al dan niet komt. Gedeputeerde Stigter (GL) kan daar vanuit een breder perspectief, vanuit het Noordzeekanaalgebied en diens eigen portefeuille, misschien wat meer over zeggen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Olthof en geeft het woord aan gedeputeerde Stigter voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):

Een aantal Statenleden vroeg waar CCS opeens vandaan komt. Reeds in het Klimaatakkoord werd aangekondigd dat dit traject zou worden gestart en dat de optie met name rondom Tata nader onderzocht en verkend zou worden. Het is ook in de provinciale documenten al eerder aangekondigd. Gedeputeerde Olthof zei terecht dat met dit agendapunt vooral een procedurele stap wordt gezet om de vergunningverlening op een aantal onderdelen te stroomlijnen. Daarbij vindt nog steeds de afweging plaats op basis van dezelfde regels die ook van toepassing zouden zijn bij een normale vergunningaanvraag.

Tegelijkertijd is er natuurlijk wel wat gebeurd rondom Tata. Het initiatief van de werkgroep Zeester is overgenomen door FNV, maar ook anderen hebben zich daarin verdiept. Hier ligt eigenlijk het dilemma op tafel. We kiezen nu voor ondergrondse opvang van CO₂, maar is het niet veel beter om in een keer die doorsteek te maken naar een groenere variant waarin we het niet opslaan, maar we gewoon staal maken zonder dat er überhaupt CO₂ vrijkomt? Dat klinkt en is ook veel aantrekkelijker. Dat is de daadwerkelijke stap naar een waterstofeconomie. Daar moeten we naar streven. Die variant heeft de meeste effecten op de gezondheid en de leefbaarheid van de omgeving. Hoe haalbaar is de variant echter in termen van tijd? Die vraag kan niet door de provincie, door GS, worden beantwoord. Er moet echt een serieuze haalbaarheidsstudie naar die variant plaatsvinden. Dat is ook de voorwaarde die de provincie richting het Rijk en Tata heeft gesteld om de PCR te gaan toepassen. Dat betekent dat de haalbaarheidsstudie gereed moet zijn alvorens een definitief besluit wordt genomen rondom de toepassing van CCS. Dat betekent ook

dat het onderzoek onafhankelijk moet zijn. De provincie is op dit moment nog in gesprek met Tata, het Rijk en andere partijen om het vorm te geven. Op het moment dat daarover meer bekend is, zal gedeputeerde Stigter de Staten zo snel mogelijk nader informeren.

Ten aanzien van de milieu-effecten gelden natuurlijk nog dezelfde regels. Gedeputeerde Olthof gaf dit reeds aan. We hebben het vandaag vooral over een procedurele versnelling. Alle vragen rondom stikstof komen aan bod in de te volgen procedure, inclusief de milieueffectrapportage (m.e.r.) die hierop wordt toegepast.

De heer Klein (CU) vroeg of er een rendabeler alternatief voor opslag is dan de Everest-fabriek. GS menen dat dat op dit moment niet het geval is. De Everest-fabriek is wat GS betreft het enige concrete initiatief op het gebied van CO₂-afvang en -opslag. Het mag niet zo zijn dat als we nu zouden kiezen voor CCS dat dat vervolgens ten koste gaat van de uitvoering van de groene variant, juist ook omdat die groene variant een beter effect heeft op de leefomgeving. Dat is echter een van de onderdelen waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidsstudie.

De heer **Smaling** (SP) is blij met het antwoord. Hij heeft nog een aanvullende vraag. Komt die groene variant voor SDE-subsidieregeling in aanmerking of wordt dat een apart verhaal?

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat dat een apart verhaal wordt, aangezien het huidige subsidie-instrumentarium er niet goed bij past. Het verder vormgeven van het nieuwe stimuleringsinstrumentarium raakt ook heel dicht aan de vormgeving van het klimaatbeleid onder het nieuwe kabinet.

De **voorzitter** constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn en geeft hiertoe het woord aan de Statenleden.

Tweede termijn

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerden voor de uitleg. Het is goed te horen dat het afwegingsmoment er sowieso gaat komen naar aanleiding van het haalbaarheidsonderzoek. Echter, in hoeverre gaan de stappen die nu al gezet worden de rendabiliteit van een alternatief ondermijnen? De provincie heeft vooral een procedurele rol. De heer Klein is bang dat zij in een fuik geraakt. Kan gedeputeerde daarop reageren?

De heer **Mangal** (DENK) heeft nog weinig gehoord over grondwater en over de nog ontbrekende stukken teneinde een goed beeld te krijgen. Hij hoopt dat zijn zorgen kunnen worden weggenomen door de gedeputeerde.

De heer Mangal sluit zich voorts aan bij de vraag van de heer Klein of de provincie niet in een fuik zwemt. Kan zij nog terug en kan er nog overgestapt worden? Of zit de provincie vast?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) komt terug op de vraag van de heer Klein (CU) hoe het mogelijk is dat zoveel mensen er zo anders over denken. In feite is die vraag gegeven beantwoord door Jim Morrison tijdens diens leven: "*Anyone who controls the media controls the mind*". De media vormen in dezen de hoofdschuldige.

De heer **Klein** (CU) merkt kort op dat hij blij is te leven in een land als Nederland waar de media vrij zijn. De heer Van Tiggelen heeft gelijk dat het enorm belangrijk is dat die niet gestuurd worden.

De **voorzitter** veronderstelt dat alle aanwezigen zich bij die woorden kunnen aansluiten.

De heer **Dessing** (FvD) geeft aan dat er nog één concrete vraag onbeantwoord is gebleven, te weten over synthetische kerosine. Kan gedeputeerde aangeven of dit daadwerkelijk achter het verhaal zit? De heer Dessing is het voorts eens met de collega's die aangaven dat de provincie met dit project een behoorlijke fuik in zwemt. De heer Dessing roept de commissieleden op om zich goed te realiseren waar de provincie in terechtkomt als dit pad wordt gekozen.

De heer Dessing heeft nog een laatste zorg over de inspraakmogelijkheid voor bewoners, die door deze kwestie sterk wordt bemoeilijkt. Hoe kijkt gedeputeerde daartegen aan? Is er sprake van een belemmering? Hoe kan het bezwaar van bewoners op een goede manier worden geborgd? Is een PCR daar niet een te sterk middel voor?

Mevrouw **Er** (GL) refereert aan het antwoord van de gedeputeerde dat er eerst een haalbaarheidsstudie naar de alternatieven dient te komen alvorens er een besluit genomen kan worden. Op basis van deze toezegging kan GroenLinks instemmen met het procedurele voorstel dat thans voorligt.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof zal de vragen over de vergunningen en de PCR beantwoorden. Het punt van de heer Mangal (DENK) over de effecten van Everest komt aan de orde bij de uiteindelijke milieuvergunning die aangevraagd gaat worden. Thans wordt vooral gesproken over de PCR. De effecten komen dus uiteindelijk terug in het uitgebreide vergunningentraject en de m.e.r., waarin ook aspecten als het grondwater en het stikstoftraject worden meegenomen. Deze zijn nu niet aan de orde. Gedeputeerde kan er derhalve nu ook niet op antwoorden, want die maken onderdeel uit van een andere procedure.

Wat de zienswijze betreft, heeft de heer Dessing een punt. De PCR doet inderdaad wel wat met de procedure. Daarom gaat de provincie ook heel zorgvuldig om met het toekennen van een PCR. Deze vergt een goede onderbouwing. GS zijn van mening dat er voldoende argumenten zijn om de PCR toe te passen. Overigens zijn de milieuvergunningaanvraag en de beoordeling daarvan ongewijzigd gebleven. De gang naar de rechtbank is er weliswaar tussenuit gehaald, maar de mogelijkheden voor een zienswijze en beroep bij de Raad van State zijn er nog steeds. Wellicht kan gedeputeerde Stigter nog wat zeggen over het haalbaarheidsonderzoek.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):

De PCR is een procedurele stap die gezet moet worden, juist om te voorkomen dat er straks achter het net wordt gevist bij mogelijke subsidies die nodig zijn, maar ook om te voorkomen dat de afspraken zoals gemaakt in het Klimaatakkoord door Tata niet gehaald worden. Het is heel goed

dat er nu serieus wordt gekeken naar het alternatief. Op het moment dat de provincie iets gaan najagen wat op de lange termijn een veel beter alternatief lijkt, maar uiteindelijk toch niet haalbaar blijkt te zijn, zullen er nog heel veel megatonnen CO₂ de lucht in worden gepompt. CCS is dan in ieder geval een second best alternatief. De Statenleden mogen verwachten dat GS richting het Rijk en Tata zullen benadrukken dat het haalbaarheidsonderzoek heel serieus en onafhankelijk wordt uitgevoerd, en dat dit gereed zal zijn alvorens een definitief besluit wordt genomen over CCS. Op die manier wordt voorkomen dat de provincie daadwerkelijk in een fuik belandt.

De heer Dessing (FvD) stelde een vraag over synthetische kerosine. Dat is een relevant thema dat in het kader van het Noordzeekanaalgebied wordt opgepakt met een aantal partijen, waaronder Schiphol. Het houdt nauw verband met de waterstofeconomie, maar staat enigszins los van de concrete fabriek waarover hier wordt gesproken.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt naar aanleiding van het genoemde afwegingsmoment dat gaat komen wat de rollen van de verschillende overheden zijn. De provincie is het bevoegd gezag voor het afgeven van de milieuvergunning en het Rijk is uiteindelijk het bevoegd gezag wat betreft de opslag van CO₂ in de bodem.

De **voorzitter** bedankt beide gedeputeerden voor hun beantwoording. Zij concludeert dat de voordracht als bespreekpunt zal worden doorgeleid naar de PS-vergadering op 28 juni a.s.

5. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

5.a Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 1 juni 2021 (B-agenda NLG 07-06-2021)

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) zou ten aanzien van paragraaf 6. (Lopende VTH-uitvoering), kopje Vergunningverlening graag nog een toelichting horen over het realiseren van een kunstduin. Staan GS daar positief tegenover? En wat wordt precies bedoeld met het handnavingsverzoek van 24 mei jl., dat onder hetzelfde opsommingsteken staat vermeld?

De **voorzitter** constateert dat er geen overige vragen zijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof antwoordt dat de provincie het bevoegd gezag is om de aanvraag voor een kunstduin te beoordelen. Op basis van de wet- en regelgeving wordt bekeken of voldaan wordt aan de eisen. Gelet op de discussie zullen de Staten begrijpen dat er ook vanuit de OD die de vergunning aanvraagt en beoordeelt, kritisch naar gekeken wordt. Voldoen ze aan alle eisen om uiteindelijk ook de staalslak zelf veilig te kunnen gebruiken? GS hebben ook kennisgenomen van de aanwezige rapportages. Bij het al dan niet toestaan van een vergunning gaat het uiteindelijk om de beoordeling of voldaan wordt aan de geldende wet- en regelgeving. De Staten kunnen ervan op aan dat die procedure wordt gevolgd.

Het genoemde handhavingsverzoek van 24 mei jl. is afkomstig van een bewoner en betreft een zorgpunt over de mogelijke aanwezigheid van chroom-3 en chroom-6. Het verzoek wordt in behandeling genomen. Gedeputeerde Olthof kan de commissieleden echter reeds geruststellen dat beide stoffen niet aan de orde zijn.

De **voorzitter** gaat over tot een korte tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Mangal** heeft een vraag over de filter van de sinterkoeler, die uiterlijk 31 mei jl. geplaatst zou moeten zijn. Is de filter daadwerkelijk in gebruik genomen? Zo niet, wat zijn dan de gevolgen daarvan?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) ziet af van een inbreng in tweede termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof is blij met de vraag van de heer Mangal (DENK), aangezien er veel reuring en beroering over is geweest. Gedeputeerde kan de commissie bevestigen dat de OD afgelopen week tijdens een controle heeft geconstateerd dat de filter van de sinterkoelerfabriek in gebruik is genomen en dat er ook daadwerkelijk stof wordt afgevangen.

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn beantwoording. Zij sluit om 12.45 uur het ochtenddeel van de commissievergadering NLG. Om 13.15 uur zal worden aangevangen met het middagdeel van de vergadering. Om technische redenen wordt alle deelnemers verzocht uit te loggen en om 13.00 uur weer in te loggen.

6. Lunch

Schorsing van 12.15 uur tot 13.10 uur

7. ALGEMEEN A-agenda

De **voorzitter** heropent de commissievergadering NLG om 13.10 uur in de hoop dat alle geagendeerde stukken heden kunnen worden afgerond, opdat er geen gebruik hoeft te worden gemaakt van de uitloopvergadering.

7.a Voordracht jaarstukken 2020 (A-agenda NLG en RWK 7 juni 2021 en EFB en M&B 14 juni 2021)

De **voorzitter** merkt op dat voor de behandeling van dit agendapunt alle gedeputeerden van de commissie NLG aanwezig zijn. Zij geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) bedankt gedeputeerde voor het beantwoorden van de technische vragen over het jaaroverzicht. Het CDA heeft een reactie naar aanleiding van de tekst op pagina 88.

De fractie maakt zich zorgen over de manier waarop GS omgaan met de voortgang van het agrarisch natuurbeheer binnen het NNN. Zij krijgt het gevoel dat het eversjaar niet volledig op waarde wordt geschat en verkeerd wordt geïnterpreteerd, ook in het jaaroverzicht. De instrumentenkoffer die destijds is ontwikkeld, moet getest en uitgerold worden. Dat is in het belang van de voortgang van de afronding van het NNN. Het oude idee om helemaal te stoppen met agrarisch natuurbeheer binnen het NNN is herroepen middels een aangenomen motie. Is gedeputeerde het met het CDA eens dat de tekst in het jaaroverzicht ook aangepast zou moeten worden en dat de aangenomen motie aangaande de voortgang van het agrarisch natuurbeheer binnen het NNN vermeld zou moeten worden?

Een tweede opmerking betreft de tekst op pagina 90 van het jaarverslag. Gedeputeerde geeft daarin weer dat er in Noord-Holland geen belemmeringen zijn voor het beheer van ganzen. Hoe kan dat worden gerijmd met de opgelegde winterrust? In Noord-Holland mogen grondgebruikers in de periode van 1 november tot 1 maart ganzen niet van hun grasland verjagen met ondersteunend afschot om de schade te bestrijden. Dit vormt voor de grondgebruikers een grote belemmerende factor om de ganzenschade aan de eerste snede gras terug te dringen. Deze schade ontstaat al in de tweede helft van de winter en het vroege voorjaar. Ganzenschade is in 2020 opgelopen tot meer €8 miljoen en dat is alleen nog maar de getaxeerde schade. De werkelijke schade ligt veel hoger, waarschijnlijk vier keer zo hoog. In de rondvraag komt het CDA nog op die schade terug. Het verzoek van het CDA bij de jaarstukken is dat de tekst in het jaarverslag wordt aangepast omdat er op grasland wel degelijk een grote belemmering is voor het ganzenbeheer.

De heer **Zoon** (PvdD) bedankt allereerst de ambtenaren voor de goede inhoudelijke beantwoording van de technische vragen. Hij wil het in deze commissievergadering vooral politiek-technisch houden in een aantal korte blokjes en een paar onderwerpen belichten.

Als eerste refereert de heer Zoon aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). De Partij voor de Dieren maakt zich zorgen. De oorzaken zijn bekend, ook bij GS (landbouw, veenoxidatie, nutriëntrijke kwel en lozingen door rioolwaterzuiveringsinstallaties). De provincie is bezig met natuurlijke oevers en schuift het echte probleem door naar de waterschappen. De waterschappen schuiven het weer door naar het Rijk, dat het vooruitschuift naar een tussenevaluatie in 2024. Het is duidelijk waar het op uitloopt: de doelen worden niet gehaald, de natuur is de klos, de rechter geeft straks een verbod en de Kaderrichtlijn Water krijgt de schuld. De Partij voor de Dieren zou bij GS willen aandringen op meer regie op dit onderwerp.

Ten tweede komt de heer Zoon op de ambitie van Noord-Holland om een (zwerf)afvalloze provincie te worden. Deze reikt verder dan het uitdelen van vuilgrijpers. Thans wordt er helemaal niets over deze ambitie in het jaarverslag genoemd. Dat is wel erg weinig, zeker gelet op het gegeven dat er nog veel kansen liggen. De heer Zoon verwijst in dat kader naar de nog openstaande Statenvragen over plastic afval op bospaden.

Het derde blokje betreft de opvangcentra wilde dieren. Hierover staat niets inhoudelijks genoemd in het jaarverslag, maar er is wel geld voor gereserveerd. De Partij voor de Dieren maakt zich uiteraard geen zorgen over de twee provincie-egeltjes, Lowie en Mien, maar wel over inzet en de ondersteuning van de opvangcentra wilde dieren.

Ten vierde wijst de heer Zoon op het 20% eigen risico als gevolg van faunaschade. Landbouwschade is natuurlijk een risico voor boeren, net als een jaar minder zon of een hagelbui. Het is een optie voor boeren om gewassen aan te passen, bijvoorbeeld door minder gras te verbouwen waar de meeste uitkering op dit moment naartoe gaat. Een gevolg zou zijn minder koeien en meer akkerbouw, iets wat prima past binnen de Voedselvisie en stikstofaanpak in de provincie Noord-Holland. De omschakeling gebeurt echter niet vanzelf. Sterker nog, accepteerden de boeren eerst misschien nog een stukje schade omdat die vergoed zou worden; tegenwoordig geldt het adagium "*meer knallen maar*", omdat de schade niet volledig vergoed wordt. Om faunaschade geen schiettent te laten worden en het ook geen open rekening te laten zijn van de provincie, zou BIJ12 kunnen helpen bij die omschakeling. Dat gebeurt echter niet. Het gevolg is een patstelling: iedereen is ontevreden en er is sprake van een hoop dode dieren.

De heer Zoon geeft een samenvatting van het jaarverslag. Waar de provincie de leiding niet neemt, gaan er zaken mis. Denk aan de Bossenstrategie, stikstofaanpak, Kaderrichtlijn Water en faunaschade. Dat baart de Partij voor de Dieren zorgen en vereist een aanpak. Die les kan worden getrokken uit onderhavige jaarstukken.

Mevrouw **Kapitein** (D66) heeft een paar opmerkingen met betrekking tot jaarrekening. Het is mooi dat er meer NNN dan verwacht bij is gerealiseerd en dat er snelheid in de realisatie begint te ontstaan. Hier is D66 nooit op tegen. Integendeel, meer is altijd goed, want er is nog veel te doen op dit gebied. Het is ook terecht dat de provincie terughoudend is met het verkopen van pachtgrond, juist gezien de ambities op natuur-, stikstof- en landbouwgebied. Misschien moet de provincie haar beleid uit 2016 op dit gebied eens heroverwegen.

Het is goed te lezen dat de gebiedsgerichte aanpak z'n vruchten afwerpt en dat er mooie successen worden geboekt. Het is toch een andere manier van werken, ook omdat er gestopt gaat worden met het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De goede elementen daaruit moet de provincie wel zien te behouden.

Ook is het positief dat de provincie haar beide nationale parken mede ondersteunt met verdere doorontwikkeling. D66 vindt het echter vrij zorgelijk dat de beleidsindicator waterkwaliteit voor twee derde ontoereikend of slecht scoort door de gehele provincie. Ten opzichte van vorig jaar lijken er weinig verbeteringen te zijn.

Ten slotte vindt D66 het heel mooi dat de provincie met betrekking tot het Waddenfonds prioriteit geeft aan hoofddoel 2: het tegengaan van externe bedreigingen.

De heer **De Wit** (VVD) heeft nog een aantal zaken op te merken ten aanzien van de jaarstukken 2020. De technische beantwoording op eerder genoemde vragen was helder. De heer De Wit wil echter nog een aantal punten aanstippen. Allereerst mist de VVD-fractie een analyse op de situatie bij PWN. In 2020 zijn er zaken voorgevallen waarover de Staten eerder geïnformeerd zijn. De VVD-fractie heeft hier zorgen over in het kader van de waterkwaliteit. Bij de bespreking van het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer zal er nader over gesproken worden. De VVD vraagt zich thans echter af of de risico's die destijds bij PWN in de bedrijfsvoering speelden, op dit moment nog noemenswaardig zijn in het kader van de jaarrekening 2020. Een en ander staat er niet of slechts beperkt in vermeld.

Voorts stelt de VVD vast dat er sprake is van een flinke onderbesteding in 2020. De collega's van de heer De Wit zullen dit grotendeels aankaarten in de andere commissies. De heer De Wit legt in voor nu de focus op de natuurportefeuille waarbij ook sprake is geweest van onderbesteding. De verklaringen zijn op zichzelf best helder, maar desalniettemin maakt de VVD zich zorgen. Vormt onderbesteding niet een risico voor het kunnen halen van de provinciale beleidsdoelen? De VVD zou daar graag een reflectie van de gedeputeerde op ontvangen.

Daarnaast wijst de heer De Wit op de gesprekken over de voorgenomen uittreding van de provincie uit het Goois Natuurreservaat (GNR). De VVD heeft daar vragen over gesteld die ook helder beantwoord zijn. In potentie vormt het wel een financieel risico. De VVD vraagt zich af of een al dan niet te betalen uittreedsom binnen de huidige begroting kan worden opgevangen.

Tot slot vindt de heer De Wit dat er in de recreatieparagraaf iets meer focus gelegd mag worden op daadwerkelijke recreatie en wat minder op natuur. Hierop zal de VVD terugkomen bij de behandeling van de Visie Recreatie en Toerisme.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan de gedeputeerden voor hun beantwoording. Als eerste geeft zij het woord aan gedeputeerde Zaal (D66).

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Gedeputeerde Zaal heeft twee vragen gehoord met betrekking tot haar portefeuille. De heer De Wit (VVD) stelt voor om zijn vraag over de focus op recreatie uitgebreid te bespreken bij agendapunt 9.a (Visie Recreatie en Toerisme). Gedeputeerde stemt daarmee in.

De heer Zoon (PvdD) stelde een vraag over de opvangcentra voor wilde dieren. Gedeputeerde Zaal grijpt deze gelegenheid gelijk aan om een korte update te geven. In het coalitieakkoord was inderdaad €200.000 gereserveerd voor de dierenopvangcentra. Daarvan is een deel naar een communicatieregeling gegaan die is opengesteld en een deel is gereserveerd voor protocollen. De situatie doet zich echter voor dat LNV nu bezig is met het actualiseren van de protocollen. De stand van zaken wordt afgewacht teneinde de provinciale regeling daarop te laten aansluiten.

Daarnaast is de motie voor coronasteun ingediend. Het goede nieuws is dat er inmiddels een brief is gestuurd naar de centra waarin staat dat zij in de gelegenheid worden gesteld om de door hen geleden coronaschade aan de provincie kenbaar te maken, opdat zij tot uitkering kan komen van de hiervoor bestemde subsidies. Gedeputeerde hoopt dat dit nog voor de zomer gaat lukken. Zij zou tegen die tijd ook de indieners van de motie willen vragen om, als tot uitkering van de schade kan worden gekomen, een dierenopvangcentrum te bezoeken en daar het goede nieuws te brengen.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel komt allereerst op de vraag van mevrouw Koning-Hoeve (CDA) over het agrarisch natuurbeheer. De motie is afgedaan door het vaststellen van de overeenkomsten over het verkenningsjaar agrarisch natuurbeheer. De provincie heeft veel geleerd uit het eversjaar. GS vonden het wel goed, maar de agrariërs konden er niet mee leven. Vandaar dat zij het agrarisch

natuurbeheer hebben omgezet in gebiedsprocessen. Daar proberen zij in overleg met de agrariërs eruit te komen hoe nu verder te gaan met het agrarisch natuurbeheer. Zodra daar meer over bekend is, komt het college er bij de commissieleden op terug.

Mevrouw Koning–Hoeve (CDA) gaf voorts aan dat haar fractie de tekst over de winterrust aangepast zou willen hebben. Gedeputeerde Rommel is het met haar eens dat deze een belemmering vormt. Wellicht is het goed als het CDA in onderlinge afstemming met gedeputeerde een amendement voorbereidt voor de PS-vergadering. Gedeputeerde acht het immers goed om het ook in de jaarstukken te benoemen.

Gedeputeerde Rommel komt vervolgens op de vragen van de VVD. De onderbesteding in de natuurportefeuille is hoofdzakelijk het gevolg van corona. De provincie gaat er nu full swing mee verder.

De voorgenomen uittreding uit het Goois Natuurreservaat is op dit moment nog niet dusdanig concreet dat het in de onderhavige jaarstukken of begroting kan worden opgenomen. Zo gauw daar wat meer over bekend is, komen GS met een voorstel.

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) komt nog even terug op het agrarisch natuurbeheer. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat het overleg met de agrariërs gaande is naar aanleiding van het eversjaar. Is gedeputeerde niet van mening dat dit ook in het jaaroverzicht moet staan? Nu staat er dat het agrarisch natuurbeheer niet langer mogelijk is, maar dat is juist herroepen met de motie.

Gedeputeerde **Rommel** meent dat dat niet klopt. Met de motie is het eversjaar gestart. Dat is thans omgezet in het gebiedsproces om te bekijken hoe er meer maatwerk kan worden geleverd en hoe er kan worden omgegaan met de punten die men in het eversjaar is tegengekomen. Het heeft dan niet zoveel zin om die motie op te nemen, maar het heeft absoluut de aandacht van GS in de gebiedsprocessen. GS komen er bij de Staten op terug zodra er meer duidelijkheid is. Gedeputeerde is verheugd dat de tafelgesprekken naar alle waarschijnlijkheid weer gevoerd kunnen gaan worden. Maar de motie an sich is wel afgedaan.

De heer **De Wit** (VVD) heeft een verduidelijkende vraag in het kader van de onderbesteding. Mag hij deze als een incident beschouwen in relatie tot corona en maakt de gedeputeerde zich geen zorgen over het structureel niet kunnen halen van de provinciale doelen vanwege onderbesteding? Is dat een juiste conclusie?

Een nadere toelichting over de eventuele uittreding uit het Goois Natuurreservaat ziet de commissie te zijner tijd graag verschijnen. De heer De Wit neemt echter aan dat het uitgangspunt is dat het binnen de bestaande begroting kan worden opgevangen.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat zij zich geen zorgen maakt over het niet halen van de provinciale doelen als gevolg van onderbesteding. De provincie gaat er full swing mee door.

Wat betreft de mogelijke uittreding uit het Goois Natuurreservaat is gedeputeerde Rommel nog niet zeker. Ingeval deze doorgaat, zal gedeputeerde de hoogte van een afkoopsom moeten bepalen. De

provincie is daar nog niet uit. Uiteindelijk levert uittreding de provincie geld omdat zij in dat geval niet langer het deelnemingsbedrag hoeft te voldoen. Gedeputeerde komt er bij de commissieleden op terug.

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) beaamt dat de motie is afgedaan. Desalniettemin zit zij in haar maag met de huidige tekst dat agrarisch natuurbeheer binnen het NNN niet langer is toegestaan. Gedeputeerde Rommel gaf zelf ook aan dat gezocht moet worden naar manieren waarop dat wél kan. Vindt zij niet dat de tekst daarop aangepast moet worden?

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat agrarisch natuurbeheer binnen het NNN niet langer mogelijk is. Naar aanleiding van het eversjaar is echter besloten om over te gaan naar duurzaam agrarisch natuurbeheer. Dat komt in de gebiedsprocessen terug.

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) vraagt of er dienaangaande een tekst kan worden toegevoegd in het jaarverslag.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de motie is afgedaan, zodat die niet in het jaarverslag kan worden opgenomen. Het is echter wel mogelijk om iets op te nemen in de trant van dat wordt overgegaan op duurzaam agrarisch natuurbeheer. Gedeputeerde geeft aan dat de Staten c.q. het CDA hiertoe een tekstvoorstel kan aanleveren in de vorm van een amendement.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

In de richting van gedeputeerde Loggen is een tweetal vragen gesteld en een opmerking gemaakt. De eerste vraag betreft de Kaderrichtlijn Water. De aanpak voor het behalen van de KRW-doelen staat in het Regionaal Waterprogramma dat momenteel ter inzage ligt. Hierover is eerder in de commissievergadering gesproken. Een belangrijk deel van hetgeen toen is besproken, is inmiddels neergedaald. GS blijven vanuit Noord-Holland onverminderd hun inzet leveren daar waar mogelijk. Ze zijn ook bezig met de pilots. Ook hierover is reeds met elkaar gesproken. Gedeputeerde Loggen is heel benieuwd of de provincie haar doelen dienaangaande gaat halen.

De heer De Wit (VVD) stelde een vraag over het PWN. Gedeputeerde kan de heer De Wit geruststellen dat de situatie bij PWN in rustiger vaarwater is beland. Zeer recentelijk is er een nieuwe vaste directeur aangesteld. Inmiddels is er ook een nieuwe Raad van Commissarissen geïnstalleerd. Gedeputeerde Loggen heeft het volste vertrouwen dat alle lekken boven water zijn gehaald en dat alle doelen kunnen worden behaald.

Tot slot maakte D66 een opmerking met betrekking tot het Waddenfonds. Gedeputeerde beaamt dat de provincie met betrekking tot het Waddenfonds prioriteit geeft aan hoofddoel 2: het tegengaan van externe bedreigingen.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

De heer Zoon (PvdD) stelde een vraag over de ambitie van Noord-Holland om een (zwerf)afvalloze provincie te worden. Gedeputeerde Olthof geeft aan dat deze ambitie nog onverkort overeind staat, maar erkent dat er meer kan gebeuren. GS zijn met een aantal pilots aangaande de eigen verantwoordelijkheden gestart, onder meer wat betreft het beheren en opruimen van de berm. GS hebben ook met de TBO's gesproken in het Groenoverleg. Daarover zijn nog niet voldoende

concrete afspraken gemaakt. GS willen graag een nieuwe afspraak plannen met de mensen die specifiek binnen de TBO's over dat afval gaan. Daar komt dus nog een vervolg op.

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn gesteld aan gedeputeerde Stigter. Er is geen behoefte aan een tweede termijn. De voorzitter rondt het agendapunt derhalve af.

Of het stuk al dan niet als bespreekpunt wordt doorgeleid naar PS is afhankelijk van de behandeling in de commissie EFB. De inbreng van de commissie NLG wordt sowieso wel toegevoegd aan de stukken voor de PS-vergadering op 28 juni a.s.

7.b. Voordracht Kaderbrief 2022 (A-agenda NLG en RWK 7 juni 2021 en EFB en M&B 14 juni 2021)

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat er nogal wat rapporten zijn verschenen en dat er enkele voornemens zijn om rechtszaken aan te spannen. Zo staat er bijvoorbeeld in het rapport van het Wereldnatuurfonds dat de stikstofuitstoot snel fors omlaag moet -- sneller dan waar de provincie thans op koerst -- en dat de gebiedsgerichte aanpak, zoals het plaggen, kappen of uitbaggeren, slechts zin heeft als de uitstoot van reactieve stikstofverbindingen is teruggebracht.

Greenpeace wil via de rechter een strenger stikstofbeleid afdwingen. Een uitspraak van de rechter moet Shell aanzetten tot veel minder CO₂-uitstoot. De provincie kan weliswaar zeggen: "*Daar hebben we niets mee te maken*", maar er zijn ook nog 1.000 mensen die een strafzaak gaan aanspannen vanwege Tata Steel. Waar om is er geen risicoparagraaf opgenomen ingeval zich dergelijke situaties voordoen? Mevrouw De Groot kan zich voorstellen dat niet alleen sprake is van een risico voor het Rijk maar ook voor de provincie, omdat er volgens haar veel meer geld uitgegeven moet worden.

De heer **Cardol** (GL) grijpt de Kadernota aan om een beknopt voorstel te pitchen dat geen geld kost, maar praktisch en symbolisch wel heel waardevol is. Hij wil namelijk voorstellen dat Noord-Holland zich aansluit bij Stichting Steenbreek. De heer Cardol geeft een korte toelichting. Een aantal jaren geleden constateerden enkele stadsecologen dat zowel in particuliere tuinen als in openbare ruimten de verstening oprukt ten koste van het groen, met meer wateroverlast, toename van hittestress en afname van biodiversiteit tot gevolg. Voor veel dieren in de stad, zoals egels, vogels en insecten, is het van grote invloed als groen wordt verdrongen door stenen en er steeds minder planten, struiken en bomen zijn. Stadsecologen richtten de Operatie Steenbreek op, vernoemd naar een klein plantje dat zich heel aardig tussen tegels kan handhaven. Het initiatief viel in vruchtbare aarde. Reeds honderd gemeenten sloten zich aan. Zeven provincies doen inmiddels mee en er zullen er meer volgen. Ook de waterschappen haken aan.

In Noord-Holland zijn reeds 21 gemeenten aangesloten en er lopen gesprekken met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK).

Steenbreek is inmiddels gefuseerd met Entente Florale. De stichting ondersteunt gemeenten en

provincies met plannen om te vergroenen. Een mooi voorbeeld is een gezamenlijk project met Zuid-Holland over de vergroening van bedrijventerreinen. In Gelderland is Steenbreek betrokken bij de *Week van de Hitte*, en in Overijssel bij het programma *Natuur voor Elkaar*. Steenbreek adviseert ook bij bouwplannen en de inrichting van openbaar groen en denkt mee over groene subsidieregelingen. Er is thans een filmserie in de maak, "*12 x groener*", waarin aandacht wordt besteed aan iconprojecten, zoals een ontmoetingstuin in Den Helder. Steenbreek sluit naadloos aan op Groen Kapitaal.

Stichting Steenbreek vraagt geen fee, maar verzoekt provincies om af en toe een inspiratiebijeenkomst te faciliteren, gemeenten te ondersteunen bij deelname en om samen groene plannen te maken. Een bescheiden budget gekoppeld aan Groen Kapitaal lijkt dus al voldoende.

De heer Cardol hoopt op steun van collega's. Hij kan later een motie indienen, maar als betrokken gedeputeerde het idee om toe te treden tot Stichting Steenbreek ook omarmt en toezegt er werk van te zullen maken, dan vertrouwt hij erop dat er in overleg met de mensen van Groen Kapitaal iets moois uitgroeit. De heer Cardol verneemt graag een reactie van de collega's en gedeputeerde op zijn voorstel.

Tot slot merkt de heer Cardol op dat GroenLinks kan instemmen met de Kadernota.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) meent dat de Kaderbrief er technisch gezien goed uitziet en uit haar complimenten. Het CDA wil hier en daar wel een ander accent leggen en legt in deze bijdrage de focus op de dossiers van NLG. Heeft gedeputeerde Rommel ook een plan voor het beschikbaar stellen van budget voor de aanleg van landschapselementen? Wat is haar visie erop en komen hier concrete plannen voor?

Hoeveel prioriteit geven GS aan het wandelnetwerk en welke knelpunten moeten hierbij worden overwonnen? Lukt dat overall? Het CDA is voorstander van de uitbreiding van het wandelnetwerk, maar vraagt daarbij wel aandacht voor persoonlijke eigendommen. Kan gedeputeerde grondeigenaren die aarzelen om mee te werken, tegemoetkomen en faciliteren, zodat zij geen nadeel ondervinden van het wandelnetwerk op hun gronden? Is daar voldoende budget voor beschikbaar? En is hier voldoende medewerking voor?

Het idee van de Stichting Steenbreek, dat zojuist geopperd is door de heer Cardol, lijkt sympathiek. Het CDA zal daar verder naar kijken.

Voorts doet het CDA de navolgende twee voorstellen. Zou de provincie een groot deel van het jaarlijkse bedrag van €1,5 miljoen voor de Voedselvisie kunnen gebruiken voor het ontwikkelen van verdienmodellen voor voedseltelers? Dat lijkt het CDA het meest effectief, want daar zit een grote bottleneck.

De CDA-fractie herhaalt nogmaals dat zij van mening is dat de verhoging van het eigen risico als gevolg van ganzenschade naar 20% moet worden teruggedraaid. Het is niet acceptabel als het beheer van ganzen niet effectief kan worden ingezet.

Mevrouw **Kapitein** (D66) geeft aan dat D66 slechts een paar opmerkingen heeft naar aanleiding van de Kaderbrief. Allereerst komt zij op de Voedselvisie. De provincie heeft in 2020 nog niet alles wat

begroot was kunnen uitgeven. D66 heeft daar begrip voor, gezien het feit dat de Voedselvisie pas eind 2020 gereed was. De partij begrijpt ook dat er voor de komende jaren is afgeraamd. Zij vindt het echter wel heel belangrijk dat dit bedrag voor 2024 weer ter beschikking wordt gesteld aan de Voedselvisie. De ambities zijn immers niet minder groot geworden.

D66 vindt eveneens dat er extra geld moet worden uitgetrokken voor (uitbreiding van) het Wandelnetwerk Noord-Holland. Het betreft laagdrempelige vorm van recreatie door de gehele provincie en er is heel veel belangstelling voor. Relatief gezien kost het niet veel extra.

Wat de stikstof betreft is D66 het met de SP erover eens dat het laatste woord hierover nog niet gezegd is en dat er nog heel veel moet worden gedaan. Voorts vindt de fractie het voorstel van GroenLinks rondom de Stichting Steenbreek interessant. Ook D66 is voorstander van meer groen in stedelijke bebouwing.

De heer **Zoon** (PvdD) merkt op dat vrijwel alle grote problemen zijn terug te voeren op de aanleg van natuur en recreatie en de uitvoering van de Voedselvisie. Je zou het "*Boer & Natuur in Balans*" kunnen noemen.

Als de Partij voor de Dieren één ding moest noemen waar zij trots op is, dan is dat het platform Groen Kapitaal. Een team van ongeveer 2 fte werkt aan mooie thema's. Deze zijn ook zichtbaar in de provincie Noord-Holland, zoals de bomenaanpak, de aanleg van voedselbossen, de transitie van de landbouw. Ook Stichting Steenbreek lijkt een mooi initiatief. De Partij voor de Dieren vreest echter dat de provincie op dit vlak nog veel kansen laat liggen. Met iets meer tijd en aandacht is er veel meer mogelijk.

Bij regel S. staat dat er een bedrag van € 75.000 uit het budget Voedselvisie naar de actieagenda Circulaire economie gaat. Is dit inderdaad het geval? Het vullen van dat gat lijkt immers zinloos als er nu actie ondernomen moet worden in de transitie van de landbouw.

Tot slot komt de heer Cardol op de legeskosten stikstof. Hij meent dat een fout is gemaakt tijdens het vaststellen van de legesverordening. Als je een vergunning nodig hebt, betaal je daarvoor de kostprijs. Ondernemers krijgen in ruil daarvoor een vergunning. Vanuit het Rijk ontvangen zij een vergoeding ingeval zij een PAS-melding omzetten naar een vergunning. Het lijkt de heer Cardol dan ook niet meer dan logisch dat de provincie daar leges voor gaat rekenen.

De heer **De Wit** (VVD) merkt op dat de VVD blij is met het zichtbaar structureel evenwicht in de begroting voor de komende jaren. Hij laat het aan zijn collega's van de commissie EFB om het nog verder te belichten. Het is prettig dat een dergelijke Kaderbrief met elkaar besproken wordt. De VVD neemt wel kennis van de winstwaarschuwing op het gebied van infrastructuur. De heer De Wit laat deze vooral aan zijn collega's van de commissie Mobiliteit. De VVD hoopt echter dat de waarschuwing geen impact zal hebben op de ambities elders in de begroting voor de komende jaren.

De VVD ziet voor NLG weinig gewijzigde uitgangspunten ten opzichte van het huidige beleid. De heer De Wit wil twee punten uitlichten, die overigens ook in eerdere bijdragen van collega's zijn genoemd. Hij deelt de zorgen van diverse partijen dat stikstof een potentieel risico is, ook voor de

plannen van de provincie. Er is sprake van "schuivende panelen" op landelijk niveau, zowel vanuit de werkgeverskant als vanuit natuurorganisaties. Ongetwijfeld zal het z'n beloop hebben, maar als er meer duidelijkheid over is, zou het goed zijn om de financiële stukken hierop aan te passen. De VVD volgt het in ieder geval met belangstelling.

In de bijdrage van de Partij voor de Dieren kwamen de leges al even ter sprake. De VVD is in het algemeen voor kostendekkende leges. Zij vindt het echter wel degelijk sympathiek dat, gegeven de urgentie en ook het diepgaande effect van de stikstofcrisis, ook in het kader van kosten voor bedrijven, hiervoor geen leges in rekening worden gebracht. In die zin steunt de VVD het voorgenomen beleid zoals opgenomen in de Kaderbrief.

Tot slot merkt de heer De Wit op dat zijn fractie sympathiek staat ten opzichte van het voorstel van de heer Cardol (GL) over de Stichting Steenbreek. De VVD hoopt van gedeputeerde te horen hoe de provincie daar eventueel een rol in kan spelen.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng en geeft het woord aan de gedeputeerden voor hun beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Verschillende fracties hebben hun zorgen geuit over de stikstofplannen. Voor de uitvoering daarvan is de provincie mede afhankelijk van het Rijk en andere partijen. Het is niet alleen aan de provincie. Zij doet echter ontzettend haar best. Tijdens de colleegetour zal dat ook duidelijk worden.

In de richting van mevrouw De Groot (SP) merkt gedeputeerde Rommel op dat de risicoparagraaf eigenlijk thuishoort in de commissie EFB. Een risico moet wel concreet zijn. Bij een rechtszaak is het nog niet gelijk concreet welk bedrag moet worden ingezet. Dat kun je derhalve niet in een risicoparagraaf opnemen.

De heer Cardol (GL) wees op een heel mooi initiatief van de Stichting Steenbreek. Groen Kapitaal voerde het ook al op die manier uit. GS zagen derhalve nog niet gelijk de meerwaarde omdat de Stichting Steenbreek voornamelijk gericht was op de gemeenten. Gedeputeerde is het thans echter met GroenLinks eens dat het een heel mooie manier kan zijn om ook biodiversiteit in de bebouwde omgeving te realiseren. Bovendien is het een goede manier om gemeenten te helpen en symbolisch hun beleid te ondersteunen, en om gemeenten die nog niet meedoen over de streep te halen. Gedeputeerde Rommel heeft begrepen dat er inderdaad een bescheiden budget mee gemoeid is. Zij staat er derhalve positief tegenover en zal Groen Kapitaal vragen om, naast hetgeen zij al doet, ook bij dit initiatief aan te haken.

Gedeputeerde vindt het fijn te vernemen dat de Partij voor de Dieren trots is op Groen Kapitaal, dat heel mooi werk verricht. Waaruit maakt de heer Zoon (PvdD) echter concreet op dat Groen Kapitaal kansen mist? Gedeputeerde ziet namelijk voornamelijk dat het project goed bezig is.

De heer **Zoon** (PvdD) merkt op dat het werd aangegeven in de presentatie van Groen Kapitaal tijdens de technische briefing van 19 april jl.

Gedeputeerde **Rommel** merkt op dat Groen Kapitaal haars inziens niet zozeer aangaf dat er kansen

gemist worden. Zij kan zich wel de sheet herinneren waaruit duidelijk werd dat het aantal teamleden is afgenomen. Binnen de provincie wordt echter samengewerkt met mensen die niet zozeer gelinkt zijn aan Groen Kapitaal. Gedeputeerde zal het echter met Groen Kapitaal bespreken. Mocht er aanleiding toe zijn, dan komt zij er bij de commissie op terug. Vooralsnog ziet gedeputeerde Rommel echter geen moeilijkheden en verricht Groen Kapitaal heel mooi werk. Zij roept de Statenleden ook gelijk op om Groen Kapitaal door hun volgers te laten volgen, opdat het initiatief steeds meer bekendheid krijgt.

Gedeputeerde Rommel vervolgt haar beantwoording. In antwoord op de vraag van mevrouw Koning–Hoeve (CDA) geeft gedeputeerde aan dat het budget voor de landschapselementen in het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid zit. Op 21 juni a.s. vindt er een BOT–overleg plaats over het investeringsbudget landschapsversterking, waarin ook geld voor de landschapselementen zit. Alsdan zou gedeputeerde het graag nader met de Statenleden bespreken. Ook de Westeinderscheg zal dan aan bod komen.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Het wandelnetwerk is een ontzettend groot succes in Noord–Holland en was ook een enorme coronahit. Het aantal gebruikers is dit jaar verdubbeld. Richting mevrouw Koning–Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde op dat het uitrollen van het wandelnetwerk op zich goed gaat. Er worden eigenlijk geen belemmeringen ervaren. Het grootste gedeelte van het wandelnetwerk gaat over openbaar terrein, dat eigendom van ofwel de overheid ofwel de TBO's is. Daarnaast zijn er de boerenlandpaden, die vaak in particulier eigendom zijn. De eigenaren ontvangen daarvoor een gebruikersvergoeding. Voorts sluit de provincie Noord–Holland, in tegenstelling tot de meeste andere provincies, schadeovereenkomsten met de eigenaren. Mochten de wandelaars schade toebrengen aan het particuliere eigendom, dan wordt die door de provincie vergoed. Dat trekt de particuliere eigenaren meestal wel over de streep. Kortom, de uitvoering en verdere ontwikkeling van het wandelnetwerk gaat ontzettend goed.

Voorts zijn er twee vragen gesteld over de Voedselvisie. Allereerst vroeg de Partij voor de Dieren hoe het staat met de uitvoering. GS zijn thans druk bezig met de Uitvoeringsagenda, die nog voor de zomer naar PS zal worden gestuurd. Hierin zal veel aandacht zijn voor de verdienmodellen. In de richting van mevrouw Koning–Hoeve (CDA) merkt gedeputeerde op dat ook GS het ontzettend belangrijk vinden om agrariërs in de transitie een goed inkomen te laten verdienen. Ondertussen is ook het participatieplatform *Boer & Business in Balans* in werking getreden. Daarop worden initiatieven verzameld. Het platform is onderdeel van Groen Kapitaal, zodat er een goede samenwerking plaatsvindt.

De heer Zoon (PvdD) vroeg hoe het staat met het bedrag ad € 75.000 uit het budget Voedselvisie dat naar de actieagenda Circulaire economie is gegaan. Gedeputeerde bevestigt dat dit inderdaad het geval is. Dit geld is aangewend voor projecten tegen voedselverspilling en reststromen. Deze projecten passen zowel binnen de Voedselvisie als binnen de Circulaire economie, alwaar GS deze uiteindelijk hebben geplaatst. Het kan beschouwd worden als een vorm van integraal beleid en integraal werken tussen verschillende beleidsdomeinen. PS verzoeken GS regelmatig om een dergelijke aanpak. Deze kan er soms toe leiden dat middelen verschoven (dienen te) worden naar een andere agenda. Uiteindelijk komt het geld echter ook ten goede van de uitvoering van de Voedselvisie.

De **voorzitter** bedankt de gedeputeerden voor hun beantwoording en constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

Tweede termijn

Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat sprake is van ernstige bedreigingen voor het stelsel. Dat betekent dat er in de nabije toekomst extra maatregelen getroffen (moeten) worden. Waarom houdt de provincie geen rekening met dat risico? Mevrouw De Groot realiseert zich dat ze deze vraag wellicht in de commissie EFB moet stellen, maar zij zou er ook in deze commissie graag een antwoord op horen.

De heer **Mangal** (DENK) had zijn vraag over de leges eigenlijk bewaard voor de commissie EFB, maar het onderwerp is ook reeds in deze commissievergadering ter sprake gebracht door de heer Zoon (PvdD). De heer Mangal meent dat de leges wel kostendekkend moeten zijn. Welke leges worden er dan overvraagd om de stikstofgerelateerde leges te compenseren? Of pakt de provincie dan gewoon een verlies van €210.000 in de boeken? Als de overige leges inderdaad verhoogd worden, is het dan rechtvaardig verdeeld? Welke concrete leges betreft het dan?

De heer **Cardol** (GL) bedankt de collega-Statelieden voor het steunen van zijn voorstel betreffende Stichting Steenbreek. Voorts bedankt hij gedeputeerde Rommel voor haar toezegging. Als het wordt ondergebracht bij Groen Kapitaal zal het enthousiasme van de heer Cardol over dit initiatief enkel verder toenemen.

De **voorzitter** bedankt de Statelieden voor hun inbreng in tweede termijn en geeft het woord aan de gedeputeerden voor de beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Jegens mevrouw De Groot (SP) merkt gedeputeerde Rommel op dat het niet zo is dat GS de ontwikkelingen en risico's niet volgen. Er lopen echter thans nog geen rechtszaken. Alles wat mogelijk is, kan nog niet worden geconcretiseerd. Het is gewoonweg nog niet mogelijk om een risicoparagraaf op te nemen voor het geval deze gebeurtenissen zich zouden voordoen. GS volgen de ontwikkelingen echter wel.

De heer Mangal (DENK) vroeg naar de leges voor vergunningsaanvragen van stikstofgerelateerde bedrijven. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat het wel in de gaten wordt gehouden en dat hierover ook interprovinciaal overleg plaatsvindt. Bij de volgende verordening voor 2022 zal het wederom goed bekeken worden. De leges worden bij geen enkele stikstofgerelateerde vergunningsaanvraag geheven. Dit is opgelost door een extra inzet van mensen bij de Omgevingsdienst.

De heer **Mangal** (DENK) snapt de redenatie van gedeputeerde Rommel niet. Zij geeft aan dat er bij de OD meer mensen worden ingezet. De opmerking dat de leges daarmee gedekt zouden zijn, kan hij echter niet volgen. Kan de gedeputeerde dat nader toelichten?

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) antwoordt dat er binnen de OD meer mensen zijn ingezet om de hoeveelheid werk weg te werken. Daar worden geen leges voor geheven. Voorts vindt er

interprovinciaal overleg plaats over de nog te verwachten kosten.

De heer **Mangal** (DENK) heeft een korte vervolgvraag. Betekent dit dan dat de provincie momenteel geen kosten maakt wat betreft deze leges?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de provincie kosten maakt als gevolg van de inzet van extra mensen binnen de OD. De provincie financiert deze extra mensen voor het werk dat nog gaat komen.

De **voorzitter** adviseert de heer Mangal om er buiten de vergadering nog even over door te spreken, mochten er nog onduidelijkheden zijn.

De inbreng van hedenmiddag op onderhavige Kaderbrief wordt verwerkt in het advies, dat op zijn beurt wordt toegevoegd aan de stukken voor de PS-vergadering op 28 juni a.s.

8. MIDDAGDEEL

[Reeds aangevangen om 13.10 uur vanaf de behandeling van agendapunt 7.]

9. A-agenda Recreatie

9.a Visie Recreatie en Toerisme 2030

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Jellema** (PvdA) complimenteert GS met de uitgebreide Visie Recreatie en Toerisme 2030. Zij vindt het echter lastig om de aanvullingen c.q. wijzigingen naar aanleiding van het BOT-overleg van 19 april jl. te herkennen in de nieuwe versie. Zij gaat er echter van uit dat deze, voor zover omarmd door de gedeputeerde, zijn verwerkt.

In het stuk staat heel prominent de ambitie "*Heel Noord-Holland profiteert van recreatie en toerisme.*" Mevrouw Jellema begrijpt de achterliggende gedachte, maar vindt het tegelijkertijd een beetje te generiek. Er zijn in de provincie immers ook veel gebieden waar er naast veel plezier helaas ook veel overlast wordt ervaren door recreatie en recreatie. Daar moet de provincie wel oog voor houden.

Voorts wordt in het stuk heel prominent aandacht besteed aan het fenomeen bestemmingsmanagement. Mevrouw Jellema verwacht dat dit moeilijk waargemaakt kan worden. Tijdens de eerste coronagolf heerste het sentiment dat men het na corona anders zou doen. Inmiddels is dit weer naar de achtergrond verschoven. Mevrouw Jellema vraagt zich derhalve af of men in dat opzicht geleerd heeft van corona. Hoe wil de gedeputeerde het bestemmingsmanagement echt SMART maken, zodat de Staten daar de vinger achter weten te krijgen? Het ultieme bestemmingsmanagement is al een paar decennia geleden in de kinderschoenen gezet, met het oprichten van de recreatieschappen. Dat zijn echt de gedeeltes van de provincie geworden waar mensen kunnen recreëren omdat zij dat in hun eigen stad niet meer kunnen. Tijdens de behandeling van agendapunt 9.b zal dit nader aan de orde komen.

Mevrouw Jellema vindt het goed te lezen dat er aandacht wordt besteed aan het landelijke themajaar 2021 "*Ode aan het Nederlandse Landschap*". Daar ligt zeker een uitdaging. Mevrouw Jellema kondigt aan dat de Partij van de Arbeid voornemens is om na het zomerreces een discussienota in te dienen over het landschap, de wijze waarop daarmee wordt omgegaan en welke uitdagingen daarbij voor de voeten worden geworpen.

De **voorzitter** noteert dat de PvdA een discussienota voorbereidt.

De heer **Roosendaal** (VVD) vindt het goed dat de Visie er nu ligt. Recreatie en toerisme zijn heel belangrijk en krijgen eigenlijk veel te weinig aandacht. Het is derhalve goed dat er vandaag over wordt gesproken. Er ligt nu een aanzet voor de middellange termijn, maar de urgentie is groot. De visie moet een wezenlijke bijdrage leveren aan het verder ontwikkelen en faciliteren van een duurzame recreatie- en toerismesector. Daarbij moeten de gebruikers centraal staan, zijn de ondernemers onmisbaar en moet de natuur worden gerespecteerd. Juist door het uitbreiden van de recreatiemogelijkheden kan de provincie bijdragen aan versterking van de natuur en het besef dat het verantwoord omgaan met onze omgeving inmiddels welbegrepen eigenbelang is. Onderhavig stuk biedt hiervoor een goed uitgangspunt. De heer Roosendaal heeft echter nog een paar kanttekeningen, die hij in drie delen uiteenzet.

- Kan de gedeputeerde aangeven welke rol de ondernemers gaan spelen in de Visie, vooral in de recreatiegebieden die de provincie ondersteunt? Wie zijn die marktpartijen? Wat zijn hun verwachtingen en waar in de Visie komt dat tot uiting? Het hebben van een visie is mooi, maar het draait uiteindelijk om de realisatie. Wanneer kunnen PS een implementatieplan tegemoetzien met duidelijke en meetbare KPI's? Is er wezenlijke financiële ruimte om de recreatiemogelijkheden voor alle Noord-Hollanders substantieel te verbeteren binnen de komende drie tot vijf jaar? Waaruit blijkt dat?

De VVD meent dat de urgentie 'm niet zit in het faciliteren van langeafstandwandelaars, maar vooral in het bieden van mogelijkheden aan stadsbewoners om dichtbij huis te kunnen sporten en ontspannen in een groene, ontspannen omgeving waar je kunt voetballen, barbecueën of picknicken met vrienden en familie, zonder dat de gebruiksmogelijkheden steeds verder worden ingeperkt vanwege van de alom aanwezige rugstreeppad. Zowel in deze Visie als in de strategische plannen van de recreatieschappen wordt vooral de nadruk gelegd op natuurversterking. Daarvoor zijn echter ook al de Natura2000- en NNN-gebieden aangewezen, aangevuld met de Bossenstrategie. De behoefte van de mens lijkt soms nagenoeg het sluitstuk te worden in het streven naar meer ruimte voor natuur en recreatiegebieden. De coronacrisis heeft aangetoond dat de groei van recreatiegebieden achterblijft bij de behoefte. Wat gaat de provincie daar zelf aan doen, op middellange en op korte termijn? En waar gaat zij dat doen? Vinden GS dat voldoende? Kan de provincie genoeg doen of wacht zij bij een gebrek aan middelen vooral op de momenteel al financieel overbelaste gemeenten en recreatieschappen?

- Met de Visie zijn zorgen uitgesproken over de toegenomen drukte, vooral vanwege het binnenlands toerisme in het afgelopen coronajaar, bijvoorbeeld in het duingebied Kennemerland. Er was sprake van een derde meer bezoekers. Maar was het niet precies de bedoeling dat Amsterdam ontlast werd? Of verwacht men het komende jaar alweer op

precorona-aantallen te zitten, waarbij dezelfde groepen elkaar in het weekend treffen in hun zelfgekozen habitat in plaats van meer diversiteit en inclusie, juist in gebieden waar mensen die elkaar nooit tegenkomen, elkaar kunnen ontmoeten en leren kennen?

Ook in de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 wordt de wens uitgesproken voor voldoende recreatieruimte, dus meer recreanten. Maar zodra de provincie krijgt wat zij wil, lijkt de schrik haar om het hart te slaan. Een logisch gevolg is immers het ontstaan van nieuwe groepen mensen die in hun eigen provincie toerist zijn, meer recreanten en meer verkeersbewegingen. De negatieve impact op de natuur lijkt vooralsnog beperkt. Of denken GS daar anders over?

De VVD juicht het in ieder geval toe dat er meer mensen gebruikmaken van toeristische en recreatieve mogelijkheden en zij pleit voor minder in plaats van meer restricties bij het gebruik van de recreatiegebieden. Zo kan de provincie bijdragen aan een duurzaam, gezonder en gelukkiger leven voor iedereen, jong en oud, gepensioneerd, werkend of op zoek naar werk. De VVD roept op om minder in beperkingen te denken en meer in recreatiemogelijkheden voor iedereen. Dit leidt tot de volgende vragen:

- Wat zijn de doelstellingen ten aanzien van meer gebruikers per gebied?
- Wat zijn de risico's en hoe mitigeert de provincie die, zonder actief het aantal gebruikers af te remmen?
- Hoeveel extra recreatieruimte is er op provinciaal niveau nodig per regio om de nog ongespecificeerde sociaal-maatschappelijke en gezondheidseffecten te bereiken? Hier moet de provincie niet te lang mee wachten. Het afgelopen jaar is het belang van recreatie voor ons welbevinden duidelijk onderschreven. Dat geldt zelfs als de horeca gesloten is. Die horeca kan nog een belangrijke extra factor zijn om de toegankelijkheid te vergroten. Mensen smachten naar mooie ervaringen en gesprekken onder het genot van een kopje koffie, en willen daarnaast gebruik kunnen maken van toiletvoorzieningen, waar de provincie het geld niet voor overheeft.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) constateert dat de VVD de sluisen lijkt open te zetten. Hoe matcht de heer **Roosendaal** (VVD) dit met de wens van GS om aan bestemmingsmanagement te doen? Deze is toch contrair aan de opvatting van de VVD dat iedereen maar overal naartoe moet kunnen gaan?

De heer **Roosendaal** (VVD) beaamt dat het op gespannen voet staat. Om die reden is hij zeer benieuwd wat de gedeputeerde hierop te zeggen heeft. Er worden problemen genoemd als: "*Er zijn veel meer bezoekers in het Kennemerland*", maar wat dan de gemeten negatieve effecten zijn en wanneer te veel te veel is, wordt niet helder. Als de provincie het fenomeen bestemmingsmanagement wil inzetten, dan moet zij wel weten waar de grenzen precies liggen en waarom. Dat is de heer **Roosendaal** (VVD) als kaderstellend volksvertegenwoordiger niet helemaal helder. Het blijft een beetje vaag. Voor welk probleem is het bestemmingsmanagement nu de oplossing en hoe kan een en ander worden opgevolgd vanuit Provinciale Staten?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) bedankt GS voor onderhavig stuk. Hierin staat verschillende malen dat de provincie oog heeft voor preventieve gezondheidszorg. Een "*beweegvriendelijke omgeving*" is belangrijk en daagt mensen uit om voldoende te bewegen. Wat bijzonder is, is dat in dit 30 pagina's tellende document geen één keer wordt gesproken over toiletten. In het symposium van 27 mei jl. dat werd georganiseerd door de Maag Lever Darm Stichting (MLDS), de Toiletalliantie en app HogeNood, en waarvoor alle commissieleden waren uitgenodigd, blijkt dat veel mensen er

niet op uitgaan omdat ze er niet zeker van zijn dat ze ergens naar het toilet kunnen. Patiënten met maag-, lever- en darmaandoeningen wordt geadviseerd om te bewegen. Maar waar moet je naartoe als er geen toilet te vinden is? Een kwart van de patiënten blijft om die reden regelmatig thuis en een derde soms. Dat betreft één op de tien Nederlanders. Juist voor buikpatiënten is bewegen in de natuur goed, zowel mentaal als fysiek.

Naast deze doelgroep voelen nog veel meer mensen zich beperkt in hun bewegingsvrijheid door het ontbreken van toiletten in de natuur- en recreatiegebieden. Mevrouw Hoogendoorn refereert bijvoorbeeld aan ouderen en zwangere vrouwen. Daarnaast wijst zij op kinderen, maar ten aanzien van hen wordt het nog weleens door de vingers gezien.

Op pagina 20 staat onder het kopje Toekomstgericht & duurzaam ondernemen dat er moet worden gestreefd naar toegankelijkheid voor mensen met een beperking, oftewel inclusie. Uiteraard mogen ondernemers daartoe worden opgeroepen door de provincie. Echter, de provincie heeft hierin zelf ook een grote rol. Het woord "*inclusie*" is zeker van toepassing op het gebied van recreatie. Mevrouw Hoogendoorn verwijst in dit kader naar artikel 30 van het VN-verdrag Handicap, waarin recreatie expliciet genoemd wordt. Mede door de coronapandemie hebben heel veel mensen de weg naar de natuur en recreatiegebieden gevonden. Hopelijk blijven ze dat ook doen. De toenemende populariteit van buitenrecreatie vraagt om meer toiletten in deze buitengebieden. De ChristenUnie doelt dan niet op een blauw ecotoilet, maar op een duurzaam en het liefst zelfreinigend exemplaar. Overlast voor mens en natuur wil de ChristenUnie uiteraard voorkomen. Niet iedereen laat zich weerhouden doordat er geen toiletten zijn. Voor de TBO's is dit momenteel een probleem. Zij willen graag meedenken over de oplossing.

In het stuk wordt gesproken over de koppelkansen voor meervoudig ruimtegebruik, zoals het geven van een nieuwe bestemming aan een leegstand erfgoed voor huisvesting van toeristische en recreatieve functies (hotel, theetuin, bezoekerscentrum et cetera). Daarbij denkt mevrouw Hoogendoorn dan in ieder geval ook aan de aanwezigheid van toiletten.

De ChristenUnie meent echter dat de provincie Noord-Holland op de goede weg is. Vooral dit laatste jaar zijn er veel openbare toiletten bijgekomen omdat de provincie ondernemers zover heeft gekregen om hun toiletten open te stellen. Tijdens het symposium werd recreatie Noord-Holland zelfs als een succescase genoemd. Per 1 maart 2021 is de provincie aangesloten bij HogeNood. Dit initiatief exploiteert een app waarmee mensen via hun telefoon kunnen zien waar het dichtstbijzijnde toilet is. In samenwerking met provincies en gemeenten kan HogeNood helpen bij het openstellen van toiletten of inzicht verschaffen in locaties waar toiletten het hardst nodig zijn.

Aanvankelijk waren er in de Noord-Hollandse buitengebieden 10 toiletten, maar dit aantal is uitgegroeid naar 86 in drie maanden tijd. Dit betreft een stijging van 900%, wat mooi nieuws is. Het gaat om een combinatie tussen openbare toiletten en opengestelde toiletten, die herkenbaar zijn door de stickers van de HogeNood app. Ook de toiletten op het Provinciehuis zijn inmiddels toegankelijk en zichtbaar in de HogeNood app.

Op 11 november 2019 is motie 102-2019 van de fractie 50PLUS/PvdO aangenomen. De aanleg van toiletten in de natuur en recreatiegebieden blijft echter onderbelicht. De ChristenUnie vraagt

gedeputeerde derhalve of het mogelijk is om samen met de HogeNood app en de TBO's uit te zoeken in welke natuur- en recreatiegebieden de nood het hoogst is wat betreft het ontbreken van toiletten, en daarin te investeren. Het lijkt mevrouw Hoogendoorn dat de TBO's hierin willen meedenken, aangezien zij thans ook kosten moeten maken voor het opruimen en schoonmaken. Mevrouw Hoogendoorn informeert voorts of het gelukt is om de HogeNood app via socialmediakanalen van de provincie bij de burgers onder de aandacht te brengen.

Tot slot zou de ChristenUnie graag zien dat er voor dit onderwerp ook aandacht wordt gevraagd bij de recreatieschappen. Is dit reeds gebeurd?

Mevrouw Hoogendoorn hoopt dat er allereerst wordt geïnvesteerd in de recreatieschappen en de natuurgebieden. Kan gedeputeerde daar antwoord op geven?

Mevrouw **Er** (GL) geeft aan dat haar fractie blij is dat er inmiddels, zoals ook afgesproken in het coalitieakkoord, een Visie Recreatie en Toerisme ligt, zeker nu er door de coronacrisis een forse toename is van het aantal bezoeken aan recreatiegebieden. GroenLinks kan zich aan sich goed vinden in de opgestelde Visie en daarin benoemde ambities en opgaven. De fractie vraagt zich wel af of de toename van toeristen en recreanten in coronatijd blijvend zal zijn. Voorts is GroenLinks benieuwd naar de door natuurorganisaties benoemde zorgen over het kostenplaatje. Zij stellen in hun brief, die ook bij de stukken is gevoegd, dat er aanvullende structurele financiering en projectfinanciering nodig is. Daarbij spreken zij hun teleurstelling uit over het feit dat er aan de Visie geen uitvoeringsmiddelen zijn gekoppeld. Hoe kijkt de gedeputeerde aan tegen de brief van de natuurorganisaties en wat is de reactie van de gedeputeerde op de gevraagde aandacht voor de structurele tekorten aan middelen op dit beleid?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) uit allereerst haar complimenten over de Visie. D66 juicht het ook echt toe dat de provincie de regie oppakt. Zij memoreert bovendien aan het initiatiefvoorstel met de titel "*Next Step*", dat oud-Statenlid Struben (D66) in 2018 indiende. Mevrouw Gonggrijp meent dat deze Visie ook echt een next step is. Corona heeft bevestigd dat recreatie voor de inwoners van groot belang is. De Noord-Hollandse samenleving profiteert ervan. Een regierol van de provincie is wel nodig, gezien de druk op de schaarse ruimte. Deze druk zal alleen maar toenemen met de woningbouwopgave en de groeiende bevolking, terwijl de vraag naar recreatie naar verwachting ook zal blijven toenemen.

De provincie zal moeten borgen dat er ruimte blijft voor een hoogwaardige, duurzame vorm van toerisme met een duidelijke verbinding naar natuur en cultuur. De juiste balans tussen enerzijds de recreatieve en toeristische druk en anderzijds de draagkracht van het gebied vraagt om een provincie die de regierol met haar partners optimaal vervult. Deze Visie geeft blijk van een integrale aanpak, in samenhang met andere beleidsdoelen. Dat is positief. Echter, het moet niet leiden tot vervaging van waar het in de kern om gaat, namelijk welzijn, welbevinden, gezondheid en dat op een hoogwaardige manier gekoppeld aan natuur en cultuur, en met een economische impact die niet strijdig is met het welzijn en welbevinden van de bewoners.

De koppelingen met andere beleidsdoelen vragen om een concrete uitwerking. In deze Visie ontbreekt het daar nog aan. Op welke moment kunnen PS die uitwerking wél verwachten? Recreatie en toerisme hebben een economische kant en beheerders van non-profit- en profitorganisaties komen samen met soms zeer uiteenlopende belangen. Hoe worden deze tegenovergestelde belangen geborgd? En op welke manier wordt de juiste balans geborgd en gehandhaafd?

Positief is de focus op bestemmingsmanagement en het gegeven dat hierop met realtime data gestuurd gaat worden. De druk op sommige gebieden is enorm. Op pagina 11 wordt gesteld dat er op basis van een goede strategie gestuurd gaat worden. Het is alleen onduidelijk hoe dat gaat gebeuren. De lijn met bestemmingsontwikkelingen is passend. "*Ode aan het Nederlandse Landschap*" en "*Fluisterende molens*" zijn in ieder geval mooie voorbeelden.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) verwacht dat mevrouw Gonggrijp dezelfde vraag heeft als zij. Mevrouw Gonggrijp schetst het bestemmingsmanagement. Hiertoe wordt echter altijd pas overgegaan als het reeds escaleert. Mevrouw Jellema noemt Koningsdag als voorbeeld, waarbij de NS op een gegeven moment oproepen om niet meer naar Amsterdam te reizen. Maar hoe pak je dat op aan de voorkant? Mevrouw Jellema stelde deze vraag reeds aan de gedeputeerde. Heeft mevrouw Gonggrijp daar ook ideeën over?

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) antwoordt dat zij geen dataspecialist is. Zij kan zich echter wel voorstellen dat je met goede data en goede apps inderdaad aan de voorkant probeert te sturen. Mevrouw Gonggrijp meent dat de ambitie en de visie daarop goed zijn, maar *the proof of the pudding is in the eating*. Zij is derhalve heel benieuwd hoe het opgepakt gaat worden.

De lijn van de bestemmingsontwikkeling is passend wat D66 betreft. "*Ode aan het Nederlandse Landschap*" en "*Fluisterende molens*" zijn mooie voorbeelden hiervan. D66 zou graag zien dat rond de bestemmingsontwikkeling ook ruimte wordt gegeven aan doelgroepen en vraagsturing. Nu lijkt dat toch minder aan bod te komen, terwijl meer onderzoek naar doelgroepen en het centraal stellen van de wensen van onze bewoners eigenlijk uitgangspunt zouden moeten zijn. Hoe wordt dit de komende periode uitgewerkt? D66 wil daarbij graag aandacht voor mensen met een beperking, maar ook voor mensen met een wat kleinere beurs.

D66 is van mening dat er meer uitwerking kan worden gegeven aan hoe duurzame recreatie er echt uitziet. Vanuit de provinciale regierol zou het echt gestimuleerd kunnen worden en kunnen worden benadrukt dat duurzaam recreëren ook leuk is. Een gebiedsgerichte aanpak en de mogelijkheden van koppelkansen bij bijvoorbeeld de Markermeerdijken kan rekenen op de steun van D66. De fractie vraagt zich wel af waarom in dit verband geen link is gelegd met het kustbeleid of de liniedijken. De inzet om voorzieningen te verbinden met duurzame routenetwerken omarmt D66 van harte.

D66 is zeer tevreden met de Visie. Wel heeft zij twee vragen en een verzoek. Hoe gaat de provincie deze Visie uitvoeren zonder een extra financiële impuls? Verder is D66 benieuwd hoe de verschillende recreatieschappen naar deze Visie kijken en op welke manier zij uitvoering hieraan gaan geven. Tot slot verzoekt mevrouw Gonggrijp GS om in de definitieve versie middels kaarten duidelijk te maken welke gebieden het betreft.

De heer **Zoon** (PvdD) zal omwille van de tijd één ding pitchen. Corona heeft aangetoond dat de uitbreiding van recreatie nodig is, vooral ook omdat intensieve recreatie (zoals festivals) niet overal mogelijk is. De provincie zou moeten helpen bij het segmenteren en uitbreiden van recreatiegebieden, zodat festivals bijvoorbeeld ook in een weiland zouden kunnen plaatsvinden. Boeren kunnen er dan nog iets aan verdienen, de natuur wordt ontzien en de recreatiegebieden zelf

blijven toegankelijk voor het publiek.

Mevrouw **Dekker** (CDA) merkt op dat het belang van recreatie en toerisme in Noord-Holland als cement van onze samenleving goed verwoord is in voorliggende Visie. Er staat helder in beschreven dat we de provincie aantrekkelijk willen houden om te wonen, maar ook om te bezoeken en te verblijven. Daarbij worden de behoeftes van bewoners vooropgesteld. Dat klinkt het CDA als muziek in de oren. Het CDA onderstreept het optimaal benutten van een gevarieerd aanbod in de gehele provincie met inclusief toegankelijke en tevens dichtbij bereikbare recreatieve en toeristische voorzieningen. De ontwikkeling van een toeristisch recreatief product, zoals de VVD ook noemde, gekoppeld aan het openbaar vervoer juicht het CDA toe. Hierdoor zou het ook gemakkelijker kunnen worden om bijvoorbeeld met één vervoersbewijs door de provincie te kunnen reizen. Toch lijkt de strategische visie niet geheel in gelijke tred te lopen met de doelstellingen over het echt optimaal benutten van alle ontwikkelkansen die er zijn, zowel ecologisch, sociaal als economisch. Mevrouw Dekker zal daar wat nader op ingaan.

Ten eerste wijst zij op de totstandkoming van de Visie tot nu toe en de participatie. Er is volop input geleverd via gesprekstafels, maar er heerst toch wat teleurstelling bij de deelnemers over het feit dat zij nadien niet geïnformeerd zijn over de voortgang van het proces. Recent moesten zij via het CDA vernemen dat de visie vandaag op de agenda staat. Kan gedeputeerde derhalve wat toelichting geven over de wijze van communicatie, ook ten aanzien van de toekomst?

De provincie moet zich niet alleen richten op het bestaande aanbod en koppelkansen, maar zeker ook groeipotentieel aanjagen en een kwalitatief gevarieerd aanbod stimuleren. Het Noord-Hollandse landschap is gecreëerd en ontwikkeld dankzij eeuwenlange bedrijvigheid op het land en in het water. 60% van de grond in de provincie is in agrarisch gebruik, maar er ontbreekt in deze visie een erkenning voor de recreatieve en toeristische waarde van het agrotourisme. Daarbij komt dat er in de Omgevingsvisie eigenlijk weinig ruimte beleefd wordt om nevenactiviteiten te kunnen ontwikkelen op het agrarisch bedrijf. Mevrouw Dekker hoorde zojuist de heer Zoon (PvdD) iets interessants zeggen over de organisatie van festivals in weilanden, maar dat moet dan natuurlijk wel mogelijk zijn binnen de Omgevingsvisie. Op dat punt worden thans nog de nodige belemmeringen ervaren.

Bij de actie bestemmingsmanagement en bestemmingsontwikkeling wringt voor CDA de (wandel)schoen. Bij de ontwikkeling heeft de provincie een beperkte rol en aan de managementkant ziet het ernaar uit dat er aan de hand van onderzoek, druk- en draagkrachtanalyses en nog meer data-onderzoek herhaaldelijk naar de overbekende weg wordt gevraagd. Bijvoorbeeld de recreatieschappen hebben heel helder in beeld hoeveel bezoekers zij ontvangen. Dus waarom worden er zo weinig financiële middelen uitgetrokken voor de ontwikkeling en blijft de rol van de provincie beperkt?

Tot slot heeft mevrouw Dekker nog een vraag over de samenhang met de Bossenstrategie. Er wordt gesteld dat middelen en capaciteit nodig zijn om de recreatieve kansen nabij woonkernen optimaal te benutten en om de voorzieningen daar te beheren. Het CDA pleit ook heel graag voor de aanleg van meer kleine parken, dorpsbos en allerhande groen nabij woonkernen. Hoe worden vanuit de provincie de nodige middelen ingezet om gemeenten hierin zo veel mogelijk te ondersteunen?

Mevrouw **De Groot** (SP) constateert dat er een ambitie ligt waarbij heel Noord-Holland profiteert van recreatie en toerisme. Om die ambitie te verwezenlijken moeten er enkele uitdagingen worden overwonnen. Die uitdagingen houden verband met de wens om tegelijkertijd het recreatief aanbod uit te breiden en desondanks natuur, landschap en biodiversiteit te beschermen en te versterken. Dat is een grote opgave. De SP vraagt zich af in hoeverre deze visie is geschreven vanuit de wens om steeds meer mensen te laten recreëren in Noord-Holland. Is dat vanwege de wens om het toerisme naar Nederland nog verder uit te breiden? Is het vanwege de wens van Amsterdam om de 'loktoeristen' te verplaatsen naar elders? Is het vanwege de wens om nog meer horeca in het groen te laten komen? Kortom is het vanuit de wens om meer te verdienen met de laatste stukjes groen? Er is een keerzijde. Meer toerisme en meer recreanten betekent meer overlast en een grotere vervuiling. Het NBTC zegt daarover dat de Nederlandse overheid en gastvrijheidssector tot nu toe te lang hebben ingezet op het promoten van bestemming Nederland, om meer bezoekers aan te trekken. Meer is niet altijd en zeker niet overal beter. Steeds meer toeristen en recreanten betekent dat het draagvlak onder steeds meer bewoners steeds meer afneemt. De SP spreekt met veel belanghebbenden in de provincie. Twiske is een voorbeeld van afkalvend draagvlak.

Bij interruptie vraagt de heer **Roosendaal** (VVD) of het niet zo is dat juist mensen in Noord-Holland, dichterbij huis zijn gaan ontspannen, in plaats van dat ze het vliegtuig naar het buitenland pakten. Op een grotere schaal is het wellicht juist goed dat er meer gebruik wordt gemaakt van recreatiegebieden. Dat zou juist moeten worden toegejuicht want per saldo levert dit minder vervuiling op dan wanneer men voor een klein bedrag naar het buitenland blijft vliegen. Wat vindt mevrouw De Groot daarvan?

Mevrouw **De Groot** (SP) wil het laten bij de woorden van de heer Roosendaal vanwege haar spreektijd.

Het zou een goed idee zijn om de leisure activiteiten te categoriseren in klassen van 'Hoog-zeer schadelijk voor de natuur' tot 'Laag-nagenoeg niet schadelijk voor de natuur'. Met de natuur doelt mevrouw op flora en fauna, lucht en water. Dat moet mogelijk zijn. Deze visie gaat uit van de behoefte van mensen en hun wensen om financieel beter te worden van natuur en landschap. Alhoewel er gesproken wordt van het in balans brengen, heeft de SP het idee dat de natuur het onderspit zal gaan delven, tenzij ingrijpende maatregelen worden genomen.

De SP vraagt zich af waarom het advies van de PARK (Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit) nergens meer terug te lezen is.

De SP gaat zich beraden op moties en amendement. De fractie is van mening dat deze visie niet de beste toekomstvisie is om deze provincie, het land en de planeet de eeuwen te laten doorstaan.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) zegt dat zijn fractie zich in grote lijnen kan vinden in de geformuleerde ambitie dat heel Noord-Holland moet profiteren van recreatie en toerisme, alsmede de vier onderling samenhangende opgaven van deze ambitie te realiseren. Het woord duurzaam is vaak gevallen. Wat duurzaam precies is, dat is nog steeds niet helder. Het lijkt of iedereen een eigen definitie heeft. Het zou handig zijn als wordt afgesproken aan welke eigenschappen moet worden voldaan om het predicaat 'duurzaam' te verdienen.

Mevrouw Jellema van de PvdA deelde de vragen en zorgen van de PVV over bestemmingsmanagement. De PVV sluit zich daarbij aan.

Ondergetekende heeft goede ervaringen met autovakanties naar Zuid-Europa met grote parkeerplaatsen en gratis openbare toiletten, die ook geschikt zijn voor rolstoelgebruikers en na

elk gebruik volautomatisch worden gereinigd. Op dat punt loopt Nederland nogal achter. Over de vervoersmodaliteiten merkt de heer Van Tiggelen op dat de auto een ondergeschoven kindje lijkt te zijn. Er komen steeds meer mensen, ook vanuit het buitenland en die komen niet op de fiets. Daarmee moet meer rekening worden gehouden.

De heer **Kohler** (JA21) verwijst naar de Ode aan het Noord-Hollandse landschap. Een landschap dat werd geërfd van voorouders in hun strijd tegen de elementen zorgde voor een mooie provincie, waar de meeste overnachtingen van Nederland plaatsvinden. Die ode is zojuist al gebracht door de fractie van D66. De meeste vragen die JA21 had, zijn al gesteld door de heer Roosendaal. In de visie wordt gesproken over de nationale parken Texel en Kennemerland. Er is meer, dat ook in handen is van Provincie Noord-Holland, zoals de duinen tussen Den Helder en Petten, het Schoorlse duingebied, het Noord-Hollands Duinreservaat en de Amsterdamse Waterleidingduinen.

De heer Kohler ziet daarvan graag iets terug in deze visie.

De collega van de PVV sprak over de definitie van duurzaam. De heer Kohler kan zich daar zeker iets bij voorstellen. Ook ziet hij graag een definitie terug in het rapport van 'recreatie-inclusieve natuur' en 'natuur-inclusieve recreatie'.

In de jaren tachtig en negentig waren er veel openbare toiletten. Die zijn verdwenen, omdat ze door vandalisme werden vernield. Daarvoor zou wel iets moeten terugkomen.

In het kader van bestemmingsmanagement kiest Bergen aan Zee voor een slagboom. Dat is natuurlijk niet dé oplossing. Bestemmingsmanagement verdient veel aandacht.

Een aantal gemeenten wil graag meeprofiteren van de populariteit van Noord-Holland. Daarbij worden genoemd Aalsmeer, Amstelveen en Velsen. Waarom zijn deze drie genoemd?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Zaal voor de beantwoording in eerste termijn.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

Gedeputeerde Zaal vertelt dat de aanleiding van deze visie een initiatiefvoorstel in de vorige Statenperiode was. In het kader het provinciaal beleid op het gebied van recreatie onderneemt de provincie al jarenlang verschillende activiteiten. Provincie Noord-Holland participeert in vijf recreatieschappen. Er zijn wandel- en fietsnetwerken en er wordt gewerkt aan het realiseren van recreatieparken. Wat altijd ontbrak is een algehele, integrale visie waarin de ambities en opgaven voor de gehele provincie worden opgeschreven. Vaak wordt per regio, of per schap of per wandelpad gewerkt, maar nog niet integraal aan recreatie en toerisme. Dat beoogt deze visie. Deze visie is de paraplu boven alle activiteiten die de provincie al deed op het gebied van recreatie. De visie geeft richting en is een sturingsmiddel van Provincie Noord-Holland om inbreng te vinden. Ook voor Provinciale Staten is het een sturingsmiddel om, via hun kaderstellende rol, de inbreng van de Provincie binnen de schappen en andere activiteiten die ze op het gebied van recreatie onderneemt, te beïnvloeden. Daar bovenop kiest het college voor een regio- en schap overstijgende visie. De Staten hebben erop gewezen dat het urgent is. Door corona is het aantal bezoekers van recreatiegebieden aanzienlijk toegenomen. In de duinen zijn problemen ontstaan vanwege te veel bezoekers, te veel overlast en verstoring van leefgebieden. Andere gebieden, zoals Spaarnwoude, met 100 procent meer bezoekers, kunnen die toename prima aan.

De uitdaging waar Provincie Noord-Holland voor staat is om meer recreatie te kunnen bieden. Er komen meer inwoners als gevolg van woningbouw. Ze hebben behoefte aan recreatie in het groen. Dit alles moet in kaart worden gebracht. Vervolgens gaat het om het verleiden en spreiden, zodat gebieden die te druk zijn worden ontlast. Er zijn nog onontdekte parels, waar recreatie nog kan

worden geïntensiveerd.

De ambitie 'Heel Noord-Holland profiteert van recreatie' kan met behulp van bestemmingsmanagement 'De juiste bezoeker op de juiste plek' worden verwezenlijkt. Gestart wordt met het in kaart brengen waar de stromingen zijn, met doelgroep analyses. Dit zal naar verwachting in september 2021 afgerond zijn. Soms is dit alleen per gebied bekend, maar niet voor heel Noord-Holland. Als het in Twiske te druk is, terwijl in West Friesland nog ruimte is, dan zou dat met elkaar verbonden moeten zijn. Dat is wat op dit moment ontbreekt. Met de TBO's, de recreatieschappen, gemeenten, ondernemers gaat de provincie in kaart brengen welke vormen van recreatie op welke plekken mogelijk zijn en hoeveel bezoekers een gebied aan kan.

Met €250.000 van de Kaderbrief wordt begonnen met verleiden en spreiden. Dat kan op allerlei manieren. Te denken valt aan een app, die aangeeft dat het in een bepaald gebied druk is, maar dat in een ander gebied vergelijkbare recreatie mogelijk is. Het voorbeeld van de heer Zoon was een goede suggestie om bijvoorbeeld ook festivals in Noord-Holland Noord te organiseren.

Nadat activiteiten in kaart zijn gebracht, worden deze middels bestemmingsmanagement meegenomen om mensen daadwerkelijk te verleiden om naar andere plekken te gaan om te recreëren, zodat drukke plekken worden ontlast. De gedeputeerde zal de Staten elk jaar op de hoogte houden van concrete activiteiten. Dat wordt de invulling van het bestemmingsmanagement. Het eerste idee is dat er op dit moment voldoende middelen zijn. Per jaar is er €6,5 miljoen beschikbaar voor de recreatieschappen. Voor het specifieke onderdeel bestemmingsmanagement is €250.000 per jaar geraamd voor het verleiden en spreiden en de juiste mensen op de juiste plek. Als blijkt dat nadere actie moet worden ondernomen dan komt het college bij Provinciale Staten terug met een verzoek voor extra middelen.

De ondernemers zijn cruciaal voor de uitvoering van deze fusie. Ze zullen ook worden betrokken. Daarbij geldt dat gebiedsgericht wordt gekeken of een ondernemer ook past binnen de identiteit van het gebied in de vorm van recreatie. Dat zal op sommige plekken een restaurant zijn en op andere plekken een kanoverhuurder. Ze zullen inkomsten genereren voor de recreatieschappen. Een prachtig pleidooi van mevrouw Hoogendoorn voor extra aandacht voor openbare toiletten. Naar aanleiding van een motie is dit al opgepakt. De gedeputeerde heeft het bij ieder recreatieschap op de agenda gezet. Recreatie Noord-Holland gaf er op een goede manier uitvoering aan. Bij de uitvoering van de visie houdt het zeker de aandacht. Wellicht kunnen de toiletten worden meegenomen in de informatie op het gebied van bestemmingsmanagement en communicatie. Kaarten zijn onderdeel van de eerdergenoemde analyse. Op de kaart wordt aangegeven wat waar kan worden gedaan, hoe intensief de recreatie kan zijn, welke de drukke gebieden zijn en wat nieuwe parels zijn. De parels zullen communicatief duidelijk naar voren worden gebracht. De Ode aan het landschap en 'de fluisterende molens' zijn voorbeelden van een gebied wat nog niet veel aandacht heeft. Met financiering van onder meer de Provincie wordt dit nadrukkelijker naar voren gebracht. Agrotourisme is een typische meekoppelkans. Het college heeft dit goed in beeld om het te realiseren. Bij de Omgevingsverordening werd de discussie gevoerd. Het biedt voldoende kleinschalige mogelijkheden. Als blijkt dat er belemmeringen zijn dan gaat het college daarover het gesprek opnieuw aan met de Staten, bij een toekomstige wijziging van de Omgevingsverordening.

Mevrouw **Dekker** (CDA) informeerde naar het participatieproces tot nu toe en hoe het staat met de informatievoorziening naar de toekomst toe.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vroeg in eerste termijn hoe duurzaam recreatie eruit ziet en op welke manier de provincie daarin een rol gaat spelen. De andere vraag was hoe

recreatieschappen hieraan uitvoering geven.

De heer **Roosendaal** (VVD) kreeg geen antwoord op het volgende. Partijen en de gedeputeerde zeggen dat er vanwege een groeiende bevolking behoefte is aan meer recreatiegebieden. Dat moet uit hetzelfde bedrag van € 6,5 miljoen komen. Hoe ziet de gedeputeerde dat voor zich?

Gedeputeerde **Zaal** merkt op dat dat ze ook nog moet reageren op de Bossenstrategie. Het klopt dat daar meerdere inspanningen nodig zijn. Die ziet het college ook duidelijk in relatie met de visie, maar op dit moment is het college nog in afwachting van Rijksmiddelen voor de bossenstrategie. Als die middelen er zijn, dan zal zeker de verbinding worden gezocht met deze visie.

Ten aanzien van het participatieproces vindt de gedeputeerde het jammer dat men niet altijd wist dat deze bespreking vandaag plaatsvindt. De gedeputeerde weet dat het bij de schappen en de TBO's bekend was. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat 'Heel Noord-Holland profiteert van recreatie', met alle partners wordt opgepakt. Zij zullen in het vervolg nadrukkelijk worden betrokken bij de uitvoering van deze visie.

Het verduurzamen van recreatie is een van de focuspunten in deze visie. Dat kan op verschillende manieren. De recreatieschappen spelen een rol bij de RES'en. Er wordt gekeken naar de mogelijkheden van energieopwekking, zoals zonnepanelen boven parkeerplaatsen.

Ook wordt gewerkt aan de verduurzaming van recreatieparken. Daarvoor is een nieuwe regeling. Met behulp van de TOP's en de buitenpoorten worden bezoekers gestimuleerd om vooral met openbaar vervoer naar recreatiegebieden te komen. De Provincie kan veel doen om recreatie en toerisme te verduurzamen. Dan gaat het vooral over de bereikbaarheid van de recreatiegebieden. Over de betrokkenheid van recreatieschappen merkt de gedeputeerde op dat een recreatieschap een instrument is om deze visie uit te voeren. De Staten stellen hierbij de kaders. De gedeputeerde zal die kaders in het dagelijks en het algemeen bestuur van de verschillende recreatieschappen meenemen, zodat de visies en ambities aansluiten bij de visie voor heel Noord-Holland. Bekeken wordt of de drukte kan worden geanalyseerd met alle recreatieschappen en TBO's. Deze visie geeft veel mogelijkheden voor de recreatieschappen om meer samen te werken met elkaar.

In de visies wordt al rekening gehouden met uitbreiding. Het visiedocument Spaarnwoude 2040 omvat al heel veel uitbreidingsmogelijkheden. Dat is in de geregeld in de begrotingen van de recreatieschappen. Een deel zal door ondernemers en gemeenten worden uitgevoerd. Mocht blijken dat het niet meer lukt met de bestaande middelen dan komt de gedeputeerde terug naar de Staten. Voor de eerstkomende jaren is er voldoende geld om plannen uit te voeren via de begroting recreatie, de Kaderbrief en via allerlei andere beleidsterreinen.

Tweede termijn

Mevrouw **Jellema** (PvdA) denkt dat bestemmingsmanagement niet realistisch is. De gedeputeerde ziet dat opgeruimd tegemoet. Ze wordt daarmee succes gewenst. Als blijkt dat gebieden overbelast raken, worden dan sancties opgelegd? Kan de provincie daar iets mee, of is het aan de terreinbeheerders of de bestuurders van de recreatiegebieden zelf? Hoe kan het beheersen van de stromen in de vingers worden gehouden?

De heer **Roosendaal** (VVD) is benieuwd naar de negatieve effecten van de waargenomen overbelasting. Over de Kennemerduinen gesproken: gaan de damherten niet meer paren, bijvoorbeeld? Welke aantoonbaar negatieve schade is er in het afgelopen jaar ontstaan aan de biodiversiteit in Kennemerland, waardoor moet worden geconstateerd dat drastisch moet worden ingegrepen? De urgentie haalt de heer Roosendaal uit de stukken en de beantwoording van vragen, maar hij ziet de feiten er niet bij. Waarom zou de toename van recreanten in de Kennemerduinen zo 'verschrikkelijk' zijn?

De zuidkant van het MRA-gebied betreft de verdichting van de stad Amsterdam. Het Amsterdamse Bos is honderd jaar oud en het wordt eigenlijk alleen maar kleiner, omdat er elke keer aan geknabbeld wordt. Het klinkt leuk dat je ook naar West Friesland kunt gaan, maar als je een kleine beurs hebt en je bent afhankelijk van openbaar vervoer dan 'ben je aan de beurt'. Het is belangrijk dat juist rondom de stad meer mogelijkheden voor recreatie worden gerealiseerd. Dat rijmt niet met 'de recreatieschappen geen geld erbij geven'. De heer Roosendaal verwacht dat steeds meer ruimte voor ontspanning nodig is als steden steeds meer worden verdicht.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) heeft nog een vraag over de terreinbeherende organisaties. In hoeverre zoekt de gedeputeerde contact met die organisaties, om de voorzieningen daar op orde te maken. Dat gaat verder dan openbare toiletten. Op 23 augustus staat een werkbezoek op de planning. Met dat in het vooruitzicht kan worden nagedacht over vragen.

Mevrouw **Dekker** (CDA) zegt dat de gedeputeerde wat het CDA betreft snel mag terugkomen naar de Staten voor meer financiële inzet dan alleen bestemmingsmanagement. Dit is juist vanwege het enorme belang van een vitale toerisme- en recreatiesector en mogelijkheden die goed zijn voor alle inwoners van Noord-Holland en die onlosmakelijk verbonden met ieders geestelijke en lichamelijke gezondheid. Recent is gebleken dat jongeren een blijvende behoefte hebben, ook na coronatijd, aan sportieve recreatie dichtbij huis. Het CDA hoopt echt op ontwikkelingsruimte met een ecologisch en economisch duurzaam perspectief en dat dit optimaal benut wordt.

Gedeputeerde **Zaal** zegt dat er altijd meer geld naar recreatie kan. Er zijn altijd ontwikkelingen en uitbreidingsmogelijkheden. Provinciale Staten hebben het budgetrecht. Ten opzichte van andere beleidsterreinen heeft het college een afweging gemaakt. Hiermee kan de regierol worden gepakt en worden gedaan wat echt nodig is. Als de Staten van mening zijn dat er meer geld bij moet worden gelegd, dan wacht het college de voorstellen daarvoor af. Er is niet onvoldoende geld om ambities, zoals die in de visie staan vermeld, waar te maken.

Mevrouw Jellema vraagt of 'stokken kunnen worden gebruikt'. Dat is vanuit de rol van de provincie lastig. Een recreatieschap kan een slagboom gebruiken en boa's kunnen handhaven. Zo kunnen gebieden de spreekwoordelijke stok gebruiken. De Inzet van de gedeputeerde is vooral gericht op het verleiden en spreiden, dus op de spreekwoordelijke wortel. Of dat succesvol is, moet nog blijken. De gedeputeerde ziet dat hoopvol in. Er zijn nog zoveel plekken in Noord-Holland die meer in beeld kunnen worden gebracht. De gedeputeerde gelooft er in dat inwoners en toeristen daarvan kunnen worden overtuigd.

De negatieve effecten worden op dit moment in kaart gebracht. Daarbij moet worden gedacht aan vertrappingen van flora, de impact op leefgebieden van bepaalde dieren, veel afval dat zich verspreidt. Dat zijn negatieve effecten op de plekken waar het te druk is. De recreant ervaart, zeker in de coronatijd, dat het gewoon te druk is en voelt zich daardoor onprettig. Er zijn andere plekken waar nog ruimte is. Provincie Noord-Holland kan een rol spelen in de voorlichting en

communicatie.

De gedeputeerde is het eens met de heer Roosendaal dat de verdichting van de stad, zeker in de MRA, vraagt om meer groen dicht bij de stad.

Collega-gedeputeerde Rommel werkt aan het landschapsfonds voor de Westeinderscheg. Dat is een prachtig voorbeeld van het uitbreiden van groen rondom Amsterdam. Het Diemberbos is een vergelijkbaar voorbeeld. In het kader van de verstedelijkingsstrategie moeten recreatiemogelijkheden blijven bestaan. Anderzijds moet worden bekeken of gebieden rondom de stad meer opengesteld kunnen worden voor recreatie. Soms gaat het om het aanleggen van een bepaald netwerk. Dat heeft zeker de aandacht.

De gedeputeerde is in gesprek met de TBO's. Onlangs bezocht zij met Staatsbosbeheer het Diemberbos. Het is een goed idee om tijdens de werkbezoeken als Statenleden zelf ook vragen te stellen, die betrekking hebben op deze visie.

De **voorzitter** concludeert dat de Visie Recreatie en Toerisme 2030 hiermee is besproken. De voordracht wordt als bespreekstuk doorgeleid naar Provinciale Staten. Er zijn moties aangekondigd.

[Schorsing 15.04 – 15.10 uur]

9.b Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

Mevrouw **Dekker** (CDA) bedankt voor de beantwoording van de technische vragen over onder meer de aanzienlijke kostenstijging in takenveld 0.4 Overhead, bij meerdere recreatieschappen. De CDA-fractie gaat ervan uit dat het niet structureel wordt. Het meeste had te maken met de veranderingen rondom corona. Een belangrijk punt voor het CDA is de ontwikkelingsruimte voor de recreatieschappen in de toekomst. Bij Amstelland wordt horecaontwikkeling voorzien in het Toekomstplan Gaasperplas. Die mogelijkheden zijn inmiddels beperkter geworden door het vaststellen van de Provinciale Omgevingsverordening. Het Gaasperplasgebied is benoemd tot Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL). Dat zet de ontwikkelingen in het Toekomstplan op slot. In de beantwoording van een technische vraag wordt gesteld dat er nu nog geen concrete cases zijn waardoor nog niet blijkt dat het BPL-regime als belemmerend wordt ervaren. Het CDA vindt het zorgelijk dat de recreatieschappen in de nabije toekomst wel belemmeringen zullen ondervinden. De fractie gaat ervan uit dat de recreatieschappen gebruikmaken van de mogelijkheid om tot 18 juni hun zienswijze op de Omgevingsverordening in te dienen.

De heer **Zoon** (PvdD) focust op het Twiske. In Twiske zijn festivals georganiseerd zonder de juiste vergunning. Je zou verwachten dat een recreatieschap pas een evenement toestaat als alle vergunningen op orde zijn. Daarnaast blijkt dat ook zonder evenementen een positief resultaat kan worden geboekt. Het is opvallend dat de gebiedspromotie aanzienlijk is. Het Twiske heeft bijna twee ton per jaar en Amstelland bijna een ton per jaar voor de doelgroep die de eigen inwoners omvat. Dat is opvallend.

Mevrouw **De Groot** (SP) bespreekt alle recreatieschappen, waarin Provincie Noord-Holland participeert, gezien de resterende beperkte spreektijd tezamen. Over het algemeen groeit het aantal bezoekers van alle recreatieschappen. De natuur ingaan was een van de weinige mogelijkheden voor de thuiswerkende Noord-Hollander om te recreëren. Het is goed dat er recreatieschappen zijn voor de recreërende mens, maar minder goed voor de natuurwaarden, die zich in de recreatieschappen bevinden. De stijging van overlast, vervuiling en vernieling is de keerzijde. Het vaker opruimen van afval, het meer optreden van de boswachters en de frequentere communicatie hebben geleid tot een stijging van de uitgaven. In elk geval fijn dat er opgeruimd en gehandhaafd wordt. Moeten we naar nog meer leisure in de vorm van horeca, klimparken, mountainbikeparcoursen, waterskibanen en festivals in de natuurlijke omgeving rond de steden? De festivals in de recreatieschappen en vooral in het Twiske, een Natura2000-gebied, blijken voor de financiële instandhouding van de recreatieschappen niet nodig te zijn. De jaarrekening van Twiske laat zonder de festivals ook nog een positief resultaat zien. In de gebieden Spaarnwoude en Groengebied Amstelland zorgt het niet doorgaan van grote evenementen voor minder inkomsten. De toenemende recreatiedruk is daar ook groot. De derving aan festivalinkomsten zou door de gemeenten en provincie betaald moeten gaan worden. Hoeveel zou de bijdrage van de provincie hiervoor moeten stijgen? Is het juist dat de documenten omtrent recreatieschappen in meerdere kleinere gemeenten niet besproken werden? Het Rijk van Rorik is totaal mislukt. Mevrouw De Groot wenst dat daar meer wordt gehandhaafd om de mensen daar te bewegen om de boel op te ruimen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) leest over een stabiele financiële positie. Er is geen extra bijdrage nodig van de deelnemers. Dat is natuurlijk prima. De PVV kan instemmen met het voorliggende besluit, uiteraard met uitzondering van de in de begroting gedane voorstellen inzake de energietransitie. Die gaat namelijk mislukken, omdat het fysiek onmogelijk is.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft een vraag over de actuele ontwikkelingen van de recreatieschappen en in het bijzonder Spaarnwoude. Het gaat over de Regionale Energietransitie, met zoekgebieden voor wind en zon. Gaat dat echt in het recreatiegebied Spaarnwoude plaatsvinden? Er is immers net geconstateerd dat er meer behoefte is aan recreatiegebieden voor het toenemend aantal mensen.

Gedeputeerde **Zaal** wijst er nogmaals op dat de financiën van de recreatieschappen stabiel zijn. Sommige schappen ondervonden wat negatieve effecten van corona, maar die konden door de reserves worden opgevangen. Bij sommige schappen raken de reserves redelijk uitgeput, zoals bij Spaarnwoude. Voor nu is er geen extra participantenbijdrage nodig.

Er zijn inderdaad wat kostenstijgingen, op het gebied van overhead en extra beheer, in verband met het extra aantal bezoekers door corona.

Bij het college zijn geen signalen terechtgekomen dat ondernemers belemmeringen ondervinden in het ontwikkelingsmogelijkheden als gevolg van het aanwijzen van BPL. Bij de schappen kunnen mensen inspreken, dus als die signalen er daadwerkelijk zijn, dan had het college die gehoord of zal het college deze horen. Men kan een zienswijze indienen bij de Omgevingsverordening. Zonder festivals kunnen recreatieschappen ook een positief saldo hebben. Dit is wel afhankelijk van het schap, want bij Spaarnwoude is dat anders. Festivals zijn er niet alleen om geld te genereren voor de recreatieschappen. Bij inwoners is behoefte aan festivals. Het college wil dat faciliteren, mits dat kan binnen de grenzen, zoals die bijvoorbeeld op het gebied van natuur gelden. Volgens het college is dat nog steeds in balans. Het issue met vergunningen is inmiddels opgelost. In de toekomst zal dat niet meer op die manier gebeuren. De stijging van overlast kost extra geld.

Bij de RES'en wordt gekeken naar duurzaamheid. De opwekking van duurzame energie wordt zoveel mogelijk in balans gebracht met de recreatie activiteiten. Het voorbeeld van zonnepanelen boven parkeerplaatsen wordt onderzocht door de recreatieschappen. Mogelijk zijn er plekken waar een windturbine of zonne-energie mogelijk zijn. Het doel van recreatie en het beschermen van het hoofddoel van de recreatieschappen staat daarbij voorop. De bestuurders van de schappen hebben aangegeven ook een bijdrage te willen doen aan de energietransitie. Het kan ook nog extra inkomsten opleveren voor een schap. Daardoor zal geen extra ruimte voor recreatie verloren gaan.

De **voorzitter** constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

De voordracht kan als hamerstuk worden doorgeleid naar Provinciale Staten op 28 juni.

Mevrouw **De Groot** (SP) wil er nog over nadenken. Een stuk kan alsnog onthamerd worden.

10. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

Er is één aanmelding ontvangen.

Mevrouw **Koning** (CDA) dient samen met de SP vragen in over de geitenhouderij in Weesp. De fracties hebben vernomen dat er ambtelijk overleg is geweest tussen de gemeente Weesp en de provincie over de kleine geitenhouder aldaar. Wordt daar naar de toekomst toe een opening geboden? Het schijnt dat de vergunning voor zo een klein aantal geiten niet nodig is. Daarover is onduidelijkheid. Die duidelijkheid moet er wel komen. Wie neemt het voortouw, de provincie of de gemeente? Is het maatschappelijk nog verantwoord om de geitenstop daar zo zwaar te laten wegen, terwijl het onderzoek vertraagd is, of geen doorgang meer vindt, omdat er weinig gevallen van longontstekingen zijn rond geitenhouderijen. Mevrouw Koning verwijst, mede namens de heer Smaling, verder naar de vooraf schriftelijk ingediende vragen.

Gedeputeerde **Zaal** legt uit dat intensief wordt gewerkt aan dit dossier. Dat leidt er soms toe dat vragen zijn beantwoord, terwijl er dan inmiddels alweer een gesprek heeft plaatsgevonden. Met de gemeente Weesp is ambtelijk overleg gevoerd. Volgende week staat een vervolgoverleg gepland. De aanleiding daarvan is het gesprek met heer Pronk en zijn adviseurs. Daaruit bleek dat er informatie is, waarover de provincie nog niet beschikte, ten aanzien van de I&R registratie, waardoor er mogelijk sprake kan zijn van overgangsrecht. Die I&R registratie wordt nu bestudeerd. Als er al sprake is van overgangsrecht dan moet ook nog worden voldaan aan andere regelgeving, waaronder het gemeentelijk bestemmingsplan. Een aantal zaken moet worden uitgezocht door andere betrokkenen in dit dossier, waaronder de gemeente Weesp. Er zitten verschillende vraagstukken aan en die horen bij verschillende domeinen, gemeente en provincie. Daaraan wordt gewerkt. De status van het landelijk onderzoek is dat het vertraging oploopt. Dat is vervelend, maar zolang er geen resultaten zijn en er geen duidelijkheid is over de gevolge van de geitenhouderijen in de omgeving van inwoners, ziet het college geen aanleiding om het eerdere besluit te heroverwegen en ook niet om daarop een uitzondering te maken. De consequenties van uitzonderingen zijn niet duidelijk. De gemeente Weesp zal moeten toetsen of er sprake is van een overgangsrecht.

Mevrouw **Koning** (CDA) vindt het belangrijk dat helder is wat de gemeente en wat de provincie doet. Wordt afgestemd wie wat doet?

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat daarover uitgebreid overleg is. De provincie kan alleen doen wat

in haar macht ligt.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wijst erop dat ontwikkelingen snel gaan. Kunnen Provinciale Staten actiever worden meegenomen?

De heer **De Wit** (VVD) vraagt of er meer bekend is over verwachte tijdslijnen. De ondernemer wil op enig moment ook verder met zijn bedrijf. De heer De Wit is zich bewust van de afhankelijkheid van andere overheden. Kan een indicatie worden gegeven wanneer dit vlot getrokken moet kunnen zijn?

Gedeputeerde **Zaal** wil geen verwachtingen wekken. Ze wijst opnieuw op het feit dat het onderzoek afhankelijk is medeoverheden. Met elkaar wordt er hard gewerkt aan dit dossier. Er is regelmatig contact. Sneller dan nu kan niet. Er is geen dossier dat zo vaak met elkaar wordt besproken. Hoe het nu gebeurt, lijkt de beste manier. Mondeling bijpraten over ontwikkelingen is raadzaam. Als er iets te vertellen is, zoekt de gedeputeerde de Staten op.

11. A-agenda Water

11.a Waddenfonds: begroting 2022 en jaarstukken 2020

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer **Kohler** (JA21) zegt dat het bedrag van € 800 miljoen in 2026 is uitgegeven. Het fonds is toegekend om de negatieve effecten van de gaswinning te compenseren. De Noordelijke Rekenkamer bracht twee jaar geleden een rapport uit over het Waddenfonds. Daarin werd gesteld dat projecten veel langer duren dan beoogd. Ook deed de Rekenkamer een aantal aanbevelingen. Wat is de status van het advies van de Noordelijke Rekenkamer? Ook werd geadviseerd om frequenter in contact te treden met de subsidieontvangers en om projectlocaties vaker te bezoeken om te controleren wat de stand van zaken is.

De heer **Cardol** (GL) organiseerde met collega Leerink onlangs een discussie met collega-Statenleden over de evaluatie van het Waddenfonds. Het Waddenfonds zelf organiseerde een toelichting voor de Statenleden over het nieuwe Uitvoeringskader. Een van de conclusies van de vorig jaar gehouden evaluatie was dat de communicatie beter kan. Gelukkig is de aandacht voor communicatie groeiende. De website van het fonds toont interessante filmpjes over gesubsidieerde projecten. De evaluatie van vorig jaar is zeker niet negatief uitgevallen. Een aantal aanbevelingen is vertaald naar nieuw beleid. Het is goed dat gericht op zoek wordt gegaan naar mogelijkheden binnen de tweede doelstelling. Externe bedreigingen in het Waddengebied komen niet zelden van heel dichtbij. Kijk naar de recente keuze van het ministerie van Economisch Zaken om voor de aanleg van een leiding een tracé te kiezen dwars door ecologisch, kwetsbare natuur van Schiermonnikoog. Gelukkig wordt dit opnieuw bekeken. Waakzaamheid voor het grootste en meest bijzondere natuurgebied van Nederland blijft geboden. De fractie van GroenLinks kan instemmen met de jaarstukken en de voorgestelde begroting van het Waddenfonds en het voornemen van Gedeputeerde Staten om hierover geen aparte zienswijze in te dienen.

De heer **De Wit** (VVD) sluit zich aan bij de woorden van de heer Cardol over communicatie. De VVD

is erkentelijk geweest voor de eerdere sessie daarover met de Statenleden uit deze commissie. De VVD is blij om te zien dat wederom de 50:50 verdeling tussen economie en ecologie nagenoeg is gehaald. Dat blijft een belangrijk speerpunt. De fractie is heel tevreden met het verminderen van administratieve lasten voor de aanvragers en ontvangers van subsidies. Dit verdient een compliment aan de organisatie. De VVD is blij dat wordt geleerd van afgewezen aanvragen. Dat kan het proces aanscherpen en het kan toekomstige aanvragers helpen om hun aanvraag wellicht anders in te richten. Ook daarvoor spreekt de VVD waardering uit. De VVD is blij dat de organisatiekosten binnen de huidige begroting passen, na de eerdere verhoging van vorig jaar

Mevrouw **Dekker** (CDA) zag een mooie bijdrage van collega Leerink verwerkt in de jaarstukken. Hij vraagt of ook al verder kan worden gekeken dan 2026. Mevrouw Dekker is met hem van mening dat investeringen nodig blijven, omdat vanwege Covid en later dan beoogd subsidies verstrekt kunnen gaan worden. Net als de VVD wordt er wat het CDA betreft blijvend evenwichtigheid behouden in ecologisch en duurzaam economische projecten.

Statenlid **Kostic** (PvdD) zegt dat de ecologie van het Waddengebied onbetaalbaar is. Deze begroting is gebaseerd op het oude Uitvoeringskader. De PvdD komt in de zomer met een aanscherping van het kader om het prachtige Waddengebied te beschermen.

Voor dit stuk uit de fractie van de PvdD haar grote zorg over de visserij, die afgelopen decennia desastreus was. Het is goed dat vissers nu worden uitgekocht. Het project 'Vissen voor verbinding' waarbij zeeforel wordt uitgezet om meteen weer gevangen te worden om de sportvisserij te stimuleren is absurd. Het past niet bij de goede bedoelingen van het Waddenfonds.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) zegt dat dat de natuur in het Waddengebied van grote waarde is. Daarom ondersteunt de PVV in hoofdlijnen de activiteiten inzake het vergroten en versterken van de natuur en landschapswaarden, alsmede het tegengaan van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee. De PVV komt wel subsidies tegen waarbij de politiek voor 'ingenieurtje' speelt. Om een voorbeeld te noemen: De ontwikkeling van 20 Megawatt waterstof elektrolyse. Waterstof is geen oplossing voor welk probleem dan ook. Het is onbruikbaar, hoog corrosief en explosief in een heel breed concentratiespectrum. De combinatie van waterstof en zuurstof heet niet voor niets knalgas. Er is een literatuurlijst beschikbaar van wetenschappers die uitleggen waarom waterstof niet bruikbaar is. De heer Van Tiggelen kan de literatuur van Samuel Furfari aanbevelen met de veelzeggende titel The Hydrogen Illusion.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) is blij dat het Waddenfonds stukken zo tijdig aanlevert. De begroting van het fonds is geen onderdeel van de provinciale begroting. D66 is het dan ook eens met het voorstel van het college om geen zienswijze in te dienen. In de provinciale jaarrekening valt te lezen dat de projecten in het Investeringskader goed functioneren en dat doelen behaald worden. Helaas valt wel op dat er minder cofinancieringsprojecten zijn dan financieel mogelijk is.

D66 kijkt uit naar het voorstel voor een vernieuwd Uitvoeringskader. Het evaluatierapport dat daaraan ten grondslag ligt, staat op de C-agenda. De bevindingen zijn positief. Er wordt echt wat bereikt in het Waddengebied. Daar is D66 blij mee. Van de vier aanbevelingen die worden gedaan zijn er twee van groot belang. De eerste is: Meer aandacht binnen het Investeringskader voor de mondiale transitie en een integrale gebiedsaanpak. Deze aanbeveling sluit goed aan bij de provinciale doelen en zou moeten leiden tot een aangepaste toetsing van projecten, zeker als het

economische projecten betreft. Deze aanbeveling vraagt om het toepassen van criteria of het project echt klimaat adaptief is en om mitigerende projecten af te wijzen.

Betrokkenheid is natuurlijk altijd van belang. Het derde punt gaat over communicatie. Dat moet goed op orde zijn, maar er moet geen log en kostbaar systeem van worden gemaakt.

Het vierde punt gaat over het krachtig neerzetten van de Kennisagenda. Dat is wat D66 erg belangrijk. Kennisontwikkeling en het verankeren van de kennis van instituten zijn van groot belang, zodat na afloop van het Waddenfonds hierop kan worden voortgebouwd.

De heer **Smaling** (SP) vraagt hoe het resultaat kan worden gemeten van de 27 zogenaamde majeure projecten. Is er na afloop een evaluatie om te peilen of een project succesvol is geweest?

Hoe verhoudt de provincie zich tot de Mijnbouwwet?

Gedeputeerde **Loggen** hoorde opmerkingen die hem uit het hart gegrepen zijn. Wat doet de provincie na het einde van het Waddenfonds? Het is onderwerp van gesprek tussen de provincies Friesland, Groningen en Noord-Holland. Het fonds eindigt in 2027. Er moet voor worden gewaakt dat de provincies aan de lat komen te staan, terwijl de activiteiten in het gebied verdergaan. De gedeputeerde hoopt dat in deze regeerperiode in de Kamer een motie wordt ingediend die pleit voor het verlengen van het Waddenfonds.

De heer Kohler stelde goede vragen, maar die zijn voor een groot deel al beantwoord in de vorige bestuursperiode. Toen is het rapport verschenen en daarover uitvoerig gesproken met elkaar. Een van de meest in het oog springende opmerkingen destijds vanuit het Rekenkamerrapport was het Governance-vraagstuk. Het Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling. Er kan geen beter instrument worden bedacht dat past op deze systematiek. Het is een wettelijk instrument. In Noord-Holland is een duidelijkere scheiding aangebracht. De vertegenwoordiger van het Waddenfonds, ondergetekende gedeputeerde Loggen, houdt zich niet bezig met inhoudelijke aanvragen. Mocht de provincie mede aanvrager zijn, dan kan de gedeputeerde daarvan nooit de portefeuillehouder zijn om de schijn van belangenverstrengeling tegen te gaan. Andere Waddenprovincies kozen ervoor om in het algemeen bestuur een gedeputeerde te benoemen. Noord-Holland heeft daar bewust niet voor gekozen. Hier zijn Provinciale Staten beter betrokken. Destijds bij het instellen van het Waddenfonds kreeg een onafhankelijke kwaliteitscommissie een plek. Daarmee wordt meerdere keren per jaar het gesprek gevoerd. De kwaliteitscommissie is kritisch op de ontwikkelingen, maar altijd vanuit een positieve grondhouding, die erop is gericht om verder te komen. De commissie is ook stevig in haar kritiek als iets niet goed is.

Dat zaken niet zijn uitgevoerd heeft een breed scala van oorzaken. De cofinanciering is dan nog niet geregeld of er zijn restricties in een natuurgebied. De communicatie verloopt beter. Het is een blijvend punt van aandacht. Er is een strak communicatieregime. Na een DB-vergadering is er altijd een communicatiemoment. Er gaan persberichten uit. Alles is terug te vinden op de website. Het bestuur gaat vaker op werkbezoek om zelf ook kennis te nemen van projecten. Dat is niet om te controleren of een project goed is uitgevoerd. De kwaliteitscirkel om jezelf te verbeteren, die waardeert het college. Aanvragers kunnen geholpen worden bij het doen van hun aanvraag. Zolang men binnen de hoofddoelstelling blijft, kan men een aanvraag te doen. De aanvraag moet goed onderbouwd zijn. De zorg van de PvdD over de visserij wordt herkend. Vanuit het Waddenfonds wordt al veel gedaan om bij te dragen aan een oplossing. Meer is lastig omdat het dan op het gebied van staatssteun komt.

Aanvragen die binnen de doelstelling van het Waddenfonds vallen en die voldoen aan de criteria worden in behandeling genomen. Die kunnen een toekenning krijgen, ook als het om dossiers gaat

die bij de een op meer of minder enthousiasme kunnen rekenen.

D66 sprak over de Kennisagenda. Die zat voorheen ingebed in het Waddenfonds. Dat was een weeffout. Met de Onafhankelijke Beheer autoriteit die is gevormd wordt de Kennisagenda daar permanent ondergebracht. De continuering van het fonds is daarmee goede geregeld. Het past beter bij de onafhankelijke positie van de Kennisagenda. De transitie vindt dit jaar plaats. Het is een overgangsjaar.

De vraag over de Mijnbouwwet wordt schriftelijk beantwoord.

De **voorzitter** constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

De voordracht kan als hamerstuk worden doorgeleid naar Provinciale Staten van 28 juni 2021.

12. Rondvraag gedeputeerde Loggen (Water, WED, CPMR)

Er is geen aanmelding ontvangen.

13. Rondvraag gedeputeerde Rommel (Natuur, Landschap, Grond, Bodemdaling, PAS)

Er is één aanmelding ontvangen, te weten van het CDA over faunaschade. De CU had dat onderwerp geagendeerd voor 21 juni 2021. Het voorstel wordt gedaan om dit ineen te behandelen. Het voorstel is om het 'Van C naar B verzoek' (Brief LTO inzake ganzen) van de ChristenUnie, waarover is besloten om dat 21 juni 2021 op de agenda te hebben, nu in deze rondvraag mee te nemen.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) vertelt dat de ChristenUnie dezelfde vragen stelt als het CDA. Ze wil de LTO-brief van de C- naar de B-agenda halen. Aan het einde van haar vragen verwijst mevrouw Koning ook naar die brief. Graag ontvangt mevrouw Hoogendoorn een reactie van de gedeputeerde op de brief.

Gezien de actualiteit stelt de **voorzitter** voor om de rondvraag nu te behandelen. Na de rondvraag door mevrouw Koning en de beantwoording daarvan door gedeputeerde Rommel kan worden beoordeeld of het afdoende behandeld is.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) las in de beantwoording van schriftelijke vragen dat de FBE binnenkort met een nieuw ganzenbeheerplan komt. Om nu te kijken naar de schades is wel echt actueel. De totale schade in Noord-Holland is gestegen boven € 9 miljoen. De ganzenschade daarvan bedraagt € 8,4 miljoen. Hoe gaan Gedeputeerde Staten ervoor zorgen dat er een goed ganzenbeleid wordt ingezet, dat effectief is en dat tot een beter beheer van het aantal ganzen leidt? Het beleid zoals het college dat nu wil en dat voortvloeit uit het coalitieakkoord, gaat niet leiden tot een daling van het aantal ganzen. Wat moet er gebeuren, wil het college wel een effectief goed beleid gaan voeren? Wat is daarvoor nodig? Mevrouw Koning verzoekt de gedeputeerde de ingediende vragen te beantwoorden.

Gedeputeerde **Rommel** beaamt dat de door ganzen veroorzaakte schade heel groot is. Dat is vervelend voor de boeren. De Provincie Noord-Holland heeft de schade grotendeels vergoed en dat gebeurt nog steeds. Op basis van het coalitieakkoord is een nieuw ganzenbeleid geformuleerd. Daarover zijn de Staten geïnformeerd en daarover is ook de discussie gevoerd. Het college ziet op dit moment geen reden om van dat beleid af te wijken. Het is nu aan de FBE om een ganzenbeheerplan vast te stellen. Daar is het wachten nu op. De winterrust en de verlegging van het eigen risico zijn onderdeel van het beleid. Het is belangrijk dat trek ganzen in Noord-Holland kunnen verblijven als ze onderweg zijn naar het Zuiden. Nederland en Noord-Holland hebben de

verantwoordelijkheid om de trekganzen te beschermen. In de winter is de schade minder. Het eigen risico vindt het college belangrijk. Daarmee wordt aangesloten bij de Wet Natuurbescherming. Dat staat ook in de brief van 4 juni 2020, die Provinciale Staten hebben ontvangen. Grondgebruikers zijn zelf verantwoordelijk voor de schade en als er geen belemmeringen zijn vanuit de overheid. Mevrouw Koning verwijst naar experts. De gedeputeerde hoort graag welke experts zij bedoelt. Het college gaat uit van de MARF (Maatschappelijke Adviesraad Fauna). Die die dat eigen risico ook aan. In de adviesraad zitten experts vanuit landbouw, jacht, natuur en wetenschap. Het college vindt dat een gezaghebbende groep experts en is daarmee constant in overleg.

In het beleid is veel ruimte gemaakt voor het beheren van zomerganzen. In veel gebieden zijn geen belemmeringen. Er zijn vangacties. De administratieve lasten zijn afgenomen. Bij N2000 gebieden is het streven om de vergunningverlening simpeler te maken. BIJ12 onderzoekt andere vormen van gewasbescherming. Getracht wordt om de bestrijding van zomerganzen zo makkelijk mogelijk te maken. De FBE heeft een nieuw Faunabeheerplan vastgesteld. Gedeputeerde Staten zal de beoordeling daarvan binnenkort ontvangen. Ze gaan ervan uit dat de ruimte die Provincie Noord-Holland biedt volop wordt benut in het Faunabeheerplan. Het is de taak van de grondgebruikers om het faunabeheer uit te voeren. Gedeputeerde Staten bepalen de kaders. Zodra het plan ontvangen is, dan wordt het, ter informatie, doorgestuurd naar Provinciale Staten. Alle brieven met betrekking tot het ganzenbeleid zullen dan door het college worden behandeld, waarna alles in een keer kan worden afgerond. De gedeputeerde verwacht dat dit plan dan op de agenda van de Staten komt om het te bespreken.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) zegt over de experts dat de FBE zelf in brieven steeds aangeeft dat het beleid tegenstrijdig is met zichzelf. De gedeputeerde geeft ook aan terug te willen naar een daling van het aantal ganzen naar het niveau van 2005. Dan moet het beleid daar wel op gericht zijn. Doordat de winterrust steeds moet worden gehandhaafd, blijven de aantallen en daarmee de schade hoog. De schade wordt in het voorjaar veroorzaakt. Daar ligt een groot probleem. Is de gedeputeerde bereid om daar nog naar te kijken?

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) vraagt of de reactie van het college op LTO-brief pas komt nadat het nieuwe Faunabeheerplan van de FBE in de Staten is behandeld.

De heer **Kohler** (JA21) hoorde de gedeputeerde zeggen dat er in de winter bijna geen schade wordt aangericht. De grootste schade wordt veroorzaakt in het voorjaar waardoor de eerste maaibeurt, de belangrijkste maaibeurt voor de boeren, problemen met zich meebrengt. Waarom niet in het voorjaar, als de ganzen nestelen, de leg aanpakken? Jagers geven aan dat er sprake is van een onoplosbaar probleem. Het is volledig uit de hand gelopen. Schakel de reclassering in, zoals ook in bosgebieden gebeurt. Laat hen eieren prikken. Dan is het probleem binnen enkele jaren opgelost. De brandganzen die hier in de zomer verblijven, zoeken dan een andere plek.

Gedeputeerde **Rommel** zegt over de experts dat de diverse partijen verschillend over de winterrust denken. Als het college het ganzenbeheerplan van de FBE heeft ontvangen, dan zullen alle brieven worden beantwoord. De gedeputeerde voert er binnenkort gesprekken over. Het streven is om één en ander als een pakket voor de zomer te behandelen.

In het voorjaar zijn weinig belemmeringen voor het beheer ingericht. Waar belemmeringen zijn, daar zal meer worden uitbetaald. De door de heer Kohler gesuggereerde inzet van mensen is een goede tip voor de FBE. De FBE gaat over de uitvoering.

De heer **Zoon** (PvdD) geeft de gedeputeerde mee om aan te sturen op niet meer van hetzelfde. Dat

werkt niet, zo is gebleken. Wat is de planning? Wordt de reactie van het college richting de FBE eerst nog besproken in de commissie?

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat het een GS-bevoegdheid is. Het is prima om er een B-agenda stuk van te maken in de commissie. De reactie van het college richting de FBE kan op die manier worden geagendeerd, met de brieven erbij.

De **voorzitter** vraagt of het onderwerp afdoende is behandeld en het C-naar-B-verzoek als afgedaan kan worden beschouwd.

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) is akkoord.

De **voorzitter** constateert dat de commissie het onderwerp als afdoende behandeld beschouwt.

14. Sluiting

De **voorzitter** constateert dat vandaag de agenda kon worden afgehandeld, waardoor de reservedatum van 17 juni komt te vervallen.

De eerstvolgende vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 21 juni a.s. (start 10.30 uur).

De voorzitter bedankt alle aanwezigen voor hun aandacht en sluit de vergadering om 16.18 uur.